

Naujienu Antroji Dalis

NR. 520

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XVI METAI

- Šernas labai daug davė lietuviams, -
tvirtina Justinas Kulis

(Tęsinys)

III

Senas aušrininkas ir didelis lietuviško spausdinto žodžio draugas vaistlininkas Justinas Kulis, papasakojęs apie Juozo Adomaičio — šerno draugiškus santykius su vokiška A. Zwickų šeima, šitaip toliau tęsė pasakojimą:

— Kol Šernas dirbo "Lietuvoje," tai kasdien pas mane, į šią vaistinę, kur dabar Tamsa esi, jis užeidavo. Užeidavo beveik kasdien ir vėliau, bet jau čekio mokėjimo dieną jis būtinai čia būdavo. Iš šerno Draugų Būrelio jis gaudavo po \$20.00 į savaitę. Buvau šio būrelio išdininkas, tai man ir tekdavo kiekvieną savaitę išrašyti jam čekis.

Iš užrakintos sipntos Kulis išėmė visą ryšulėlį čekių ir parodė vieną. Pasirodo, kad šerno Draugų Būrelis savo sąskaitą laikė Universal State Banke, kuris buvo prie S. Halsted ir 33-čios gatvės kampo. Čekio kampe yra šio banko namas, kurio priešakyje didelėmis raidėmis užrašytas banko vardas. Čekis išduotas 1921 m. birželio 13 dieną, jo numeris 1018. \$20.00 suma įsakyta išmokėti Juozui Šernui. Čekį pasirašė vienas Justinas Kulis. Juozo šerno parašas yra kitoje čekio pusėje. Bankas čekį perforavo "PAID" antspaudu. Čekis išrašytas birželio 13 d. Tą pačią dieną jis ir depozituotas. Matyti, kad Šernas gavęs iš Kulio čekį, tuojau pasiėmė pinigus.

— Man buvo truputį keisto-ka, — pasakoja toliau vaistlininkas Justinas Kulis, — kai vieną dieną Šernas neužėjo. Tai buvo čekio mokėjimo diena. Kitas dienas jis kartais praleisdavo, bet mokėjimo dieną būtinai ateidavo. Na, pamaniau, gal šaltis prie jo prikibo... Bet jis neatsirado ir sekančią dieną. Pavakare, užėjus Gugiui pas mane, jam pasakiau, kad Šernas neatėjo. "Gal serga," — tarė Gugiis ir patarė nuvažiuoti pas jo šeiminius ir pasiteirauti. Tuojau abu sėdom į mano mašiną ir nuvažiavome. Galimas daiktas, kad dar kas nors su mumim važiavo, bet dabar neprisimenu. Bet Kazimierą Gugių tai labai gerai prisimenu.

— Nuvažiavau ties Zwickų namais, pasistačiau automobilių ir su Gugiū įėjome į vidų. "Kas yra?" — paklausė p. Zwick. "Mes atvykome pasiteirauti, kas yra?" — atsakiau ir paklausiau: — "Kur Šernas?" — "Ar jis nenakvojo pas Jus?" — užklausė mus Zwic-

kas. "Ne, pas mus jis visai nebuvo užėjęs..." — pasakiau. "O mes manėme, kad jis naktį praleido pas Jus... Vakar per pietus jis išvyko į Bridgeportą, pas savo draugus, ir daugiau nebegrižo..." — pasakojo Zwick. "Nei vakar, nei šiandien Bridgeporte jis nebuvo," — paaiškinom.

— Mums visiems jau buvo aišku, kad su Šernu turėjo įvykti kokia nelaimė. Iš namų jis išėjo, o mūsų nepasiekė. Kas nors turėjo atsitikti pakeityje. Aišku, kad ir pinigų jis neturėjo. "Tu, Gugi, lengviau kalbi angliškai, tai pasiteirauk policijoje, ar kartais jie ten ko nors nežino?" — patariau Gugiui. Jis taip ir padarė. Paskambino. Pasirodo, kad policija taip pat buvo bėdoje. Policija rado gatvėje sutrenktą šerną, bet negalėjo su juo susikalbėti. Jokio adreso iš jo negavo, net vardo ir pavardės nežinojo. Policija jį nuvezė į Oak Forest ligoninę, kur gabendavo visus neturtingus ligonius.

— Policijoje patyrė, kur Šernas, vėl sėdome į mašiną ir nuvykome į Oak Forest ligoninę. Paaiškėjo, kad ir šį kartą Šernas nukentėjo dėl nepaprastai švelnaus ir mandaus savo būdo. Jis, nuėjęs kelis blokus iki gatvėkario, laukė ateinančio vežimo. Ten prisirinko didokas būrys žmonių, jų tarpe kelios moterys. Šernas anksti ten atsirado, bet jis kitus pirma sulėdo į gatvėkari, o pats, pasiėmęs gatvėkario rankeną, laukė, kol sulips visos moterys su vaikais. Jis nemanė ir nelaukė, kad gatvėkaris staigiai ir smarkiai sujudėtų. Staigus truktelėjimas jį parmušė, sutrenkė petį. Ten jis liko ant žemės... Jis jau nepajėgė atsikelti. Čia jį rado policija ir nugabeno ligoninėn.

— Ejome, kurie daugiau laiko turėjom, lankyti jo ligoninėj; ypatingai, kai jį pervežėm į Chicago, paežerėn. Ligoninėje jį lankydavo ir Zwickų šeima. Kada ligonio jėgos pradėjo silpnėti, tai, jam prašant, gydytojai Naikelis ir Karalius, pakvietė Gugi, mane ir Zwickų šeimą. Atvykome, bet mažai tegalėjome kalbėti... Ligonis labai sunkiai jau alsavo. Jis dar tikėjosi pasitaisyti, bet gydytojai buvo kitokios nuomės. Tą naktį jis ir mirė.

— Laidotuvėmis teko daugiausia Gugiui ir man rūpintis. A. Ambrose jas tiksliai aprašė. Po laidotuvių vėl nuvykome pas Zwickus. Jokio testamento Šernas nebuvo pal-

(Tęsinys 5-me psl.)

Dienu Skeveldros

Vartau "M. K. Čiurlionis. Apie muziką ir dailę". Vilnius, 1960 m. 338 (didelio formato) psl. Redakcinė komisija: E. Balsys, J. Kuzminskis, A. Venelova. Paruošė V. Čiurlionylė-Karūžienė. Redagavo A. Žirgulyš. Dailininkas V. Bačėnas. Viso 37 iliustracijos (M. K. Čiurlionio paveikslų reprodukcijos, foto ir pn.).

315 psl. skaitome šiuos paties M. K. Čiurlionio žodžius:

"Neužmirškime tik, kokia atsakomybė guli ant mūsų. Esame pirmi lietuviai kompozitoriai, ir ateinančios kartos mūsų veikaluose ieškos pavyzdžių. Esame tarytum mazgas tarp liaudies dainų ir lietuvių muzikos ateityje. Nesizvalgykime ir nesistenkime patikti daugumai, dauguma visuomet mėgsta labiau kek-uok'ą negu simfoniją, o valsą negu sonatą. Mūsų credo — tai mūsų seniausios dainos ir mūsų ateities muzika. Ir tuomet nebus mums skaudi teisybė, į akis pasakyta, eisime, kits kitą gelbėdamies, ir atsiminsime, jog lietuvių kompozitoriaus vienas tikslas — lietuvių muzika".

Rašyta tatai 1910 m., caro Rusijos okupacijoje. Kas po 50 metų, Chruščiovo Rusijos okupacijai Lietuvoje siautėjant?

Į tai atsako tas pats J. Gandrimas, kuris parašė (aišku, rusų tautai knikterėjęs!) įvadą ir "M. K. Čiurlioniui" (žr. "Literatūra ir Menas" Nr. 12/698, str. "Gyvenimo nubrėžtomis gairėmis")

Tiesiog nedavotinas Kompozitorių sąjungos Valdybos apsilėidimas, kad sąjungoje jau eilę metų neruošiamos paskaitos marksistinės-lenininės estetikos klausimais, kad kompozitorių kūrybinis darbas, jų ieškojimai vyksta uždarai, daugiau ar mažiau atitrūkus nuo gyvenimo pulso, nuo dabarties reikalavimų. Kompozitoriai nė karto į savo šeimą nebuvo pasikvietę revoliucionierių, pramonės ir žemės ūkio pirmūnų, gamybos racionalizatorių. Per mažai mūsų kompozitoriai domisi septynmečio darbais ir žmonėmis, jo ritmu. O tai ne vienam kompozitoriui padėtų pasirenkant naujiems kūriniams tematiką, padėtų atsikratyti dar kartais pasireiškančiomis senomis pažiūromis į kūrybą, praeities atgyvenomis. Juk labai malonu buvo mums, susirinkusiems

į Kremliaus rūmus II Kompozitorių suvažiavimo metu, klausyti pastabų apie tai, kad mūsų respublikos kompozitorių scenos kūriniuose dar vyrauja feodalizmo epochos tematika.

J. Gandrimas prieš porą metų parašė ir išleido savo įdomų darbą "Iš lietuvių muzikinės kultūros istorijos. Bet štai dabar kolegoms kompozitoriams teranda vieną vieną "įkvėpimo šaltinį", būtent — TS KP CK nutarimą... Apie partinės propagandos uždavinius šiuolaikinėmis sąlygomis".

Be "socialistinio" internacionalizmo, kolektyvizmo, masinės propagandos, J. Gandrimas ("buržuazinės" Lietuvos metais ans buvo Kauno, vėliau Vilniaus radiofonoe koncertų ir operų komentatorius) siūlo kolegoms kompozitoriams "savo kūrybos praturtinimą kitų tautų liaudinėmis informacijomis, kaip tai darydavo rusų (mano pabraukta! J. C.) klasikai", nes tai "padėtų kovai prieš... siauro nacionalinio užsisklendimo, praeities idealizavimo ir kt. negeroves".

Aiman, bene 1940 m. pavasarį, J. Gandrimas skaitė tikrai įdomią paskaitą apie sekimą (pamėgdžiojimą) muzikoje. Ir gyvenimas krečia pokštus: dabar, štai, skaitai žmogus apie lietuvių muzikų rūpesčius, o fone girdisi, deja, Maskvos balalaika...

2.

Su "įvadais" ar "komentais" okupuotoje Lietuvoje, tai lyg su kampininko rasalu. Atsiprašau, žvilgtėrėjau į prof. Pr. Skardžių, ir susigėdau, nes reikia tarti ne *rasalas* (gudiškai), bet *mirkalas* (prof. J. Balčikonis dar siūlo ir — *sūrymą*). Į kokį indą (kristalą ar medinį kaušą) beįpiltum, skoūis nesikeičia. Spalva tasia pat. Praeitą kartą minėjau dail. M. Bulakos sangvino piešinius. Keli iš jų piešti prieš II-ąją bolševikų okupaciją, tai "Senas namas" (1943 m.), "Sienų ansamblis" (1943 m.), "Gatvė su arka" (1943 m.), "Kiemas su varpeliu" (1943 m.) kiti 1945-1950 m. būvyje. Du iš jų II Pasaulinio karo pabaigos: "Sinagogos griuvėsiai" ir "Pilies bokštas po karo mūšių".

Ties visais sangvino piešiniais miela-malonu parymot (kartu su dail. M. Bulaka). Bet kai paimi "istorijos mokslų kandidato" (J. Jurginio) įvadą, tiesa ir rimtis nubyra, lygut rasa padienojant.

Teisybė, kai rašoma, kad

(Tęsinys 2 psl.)

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

HENRIKAS SENKEVICIUS

VARGONININKAS IŠ PONIKLOS

„Vilnius, šis savotiškas miestas — muziejus, turi būdingus, išskiriančius jį iš kitų miestų tarpo, bruožus. Daug kartų galima lankyti Vilniaus senamiesčio kampeliuose ir vis ką nors nauja pastebėti. Net neprieturusio žiūrovo akis čia gali pamatyti, kaip daug juose statytojai įkūnijo sumanumo, išradinumo ir subtilaus grožio pajautimo“.

„Senoji Vilniaus architektūra — tai ne tik pavieniai pastatai, bet visas miestas: pastatų tarpusavio derinys su gamtine aplinka. Dekoratyvūs fasadų skydai, kupolai, bokštai, varpinės siejasi su banguotomis kalvų ir šlaitų linijomis, susilieja į grakštų panoraminį vaizdą...“

Teisybė, kai rašoma, kad

„M. Bulakos piešiniai jau tapo ikonografinė medžiaga Vilniaus istorijai. Tai, ką dailininkas pavaizdavo, priklausė praeičiai.“

Bet — brrr!... — reikia susipurtyti, kai J. Jurginis ima teigioti, kad Vilnius, tai „pirmiausia šimtmečiais skurdusios liaudies miestas“, kad, „feodaliniiais ir kapitalistiniiais laikais“ ir tt. ir tt.

Ypač juokinga ir grandu, kai „istorijos mokslų kandidatas“ sušunka, kad „vertingus architektūros paminklus šandien rūpestingai saugo socialistinė valstybė“.

Toli neieškant, italų savaitrašio „Il Tempo“ žurnaliste lankėsi Vilniuje ir — pirmą kartą po II Pasaulinio karo: — atidengė tiesą, būtent — ką okupantas padarė su Vilniaus kai kuriomis senomis bažnyčiomis. Ir taip, *senoje universiteto bažnyčioje, šv. Jono, yra popieriaus sandėlis; šv. Mykolo bažnyčioje — statybinių medžiagų sandėlis; šv. Kazimiero bažnyčioje — vyno sandėlis.*

Toliau žurnaliste rašė:

„Tęsdama savo pasivaikščiavimus, įėjau į kitą bažnyčią; vienoje pusėje čia viena mergaitė visame savo puošnume visą laiką tūpėjo, kairėje pusėje, kur buvo pabarstyta piūvenų, keletas atletų kilnojo sunkumus, tuo tarpu kai centrinėje navoje viena mergaitė išdarinėjo piruetes, lavindamosi disko mėtyme didžiojo altoriaus pusėn, prieš kurį buvo pakabinatas tinklas“.

Bet — ko gi kito gali iš okupanto rusų besitikėti!? Rusų juk lietuvų tauta iš seno pažįsta...
Griškime į istoriją. Stabterkime, tarkime, ties šv. Mykolo bažnyčia:

— 1655 m. bažnyčia ir vienuolynas buvo rusų kareivių labai apnaikinti. Kazokai, išiveržę bažnyčion, išplovė užsidarčiusias žmones, nužudė vienuolyno viršininkę, išprievar-

lutinis virbalas rate!
Jau seniai Klenis svajojo apie šią tarnybą, bet, kol buvo gyvas senis Melnickis, neapsimokėjo net apie ją galvoti. Senio pirštai jau buvo sustingę, ir grojo jis prastai, bet kanauninkas niekad nebūtų jo atleidęs, nes juodu kartu dirbo jau dvidešimt metų. Bet, kai Plikius, kanauninko arklys, taip smarkiai išpyrė seniui, kad jis po trijų dienų mirė, tai Klenis nesvyruodamas paprašė tarnybos, o kanauninkas nesvyruodamas jį paskyrė, nes tokio puikaus vargonininko negalima buvo rasti net mieste.

Sunku pasakyti, iš ko Klenis paveldėjo savo muzikinius gabumus. Jo tėvas, kilęs iš Zagarbijos, būdamas jaunas tarnavo kariuomenėje, bet ne muzikantų komandoje; senatvėje jis suko virves iš karnapių ir pūtė tik pypkę, kuri nuolatos kyšojo po jo ūsais.

Ū jaunajam Kleniui terūpėjo tik muzika. Būdamas pusbernis jis eidavo į Poniklą vargonų dumplių pūsti, o senis Melnickis, pastebėjęs vaiko meilę muzikai, ėmė jį mokyti groti. Po trejų metų Klenis jau grojo geriau už Melnickį. Kažkada vėliau į Zagarbiją atėjo kažkokie muzikantai, ir jis pabėgo su jais. Drauge su jais jis daug metų grojo mugėse, vestuvėse ir bažnyčiose. Kai jo draugai vieni mirė, kiti išsiblaškė po platumą, jis grįžo į Zagarbiją sulysęs ir vargšas, kaip bažnyčios pelė. Jis gyveno, kaip dangaus paukštis ir vis grojo čia žmonėms, čia Dievui. Žmonės laikė jį nevykėliu, bet jis vis dėlto buvo garsus visoje apygardoje. Zagarbijoje ir Ponikloje sakydavo: „Klenis, tikras Klenis, bet kai groja — ir Dievui smagu ir žmonėms!“

lavo (daugumą iki mirties) vienuoles, išplėšė brangenybes (ir brangius karstus išsiužė, o kūnus išmetė gatvėn), o bažnyčių ir vienuolyną sudėgino.

Per tą patį rusų įsiveržimą Vilniui, kaip dokumentai rodo, šv. Jono bažnyčia buvo šitaip suniekinta:

— dešinėje buvo arklidės, o kairėje pusėje lėbavo patys kazokai, prievartaudami nelenuotes ir mergaites apie 8-10 metų amžiaus.

Po savaitės tas pats rusų raitelių dalinys persikėlė į Katedrą, palikęs pūti išprievartaučių moterų ir kūdikių krūvas.

3.

B. Levin, grįžęs iš po kelionės po Chruščiovo Rusiją, „Spectator“ skiltyse rašė, kad „Mir i družba“ (Taika ir Draugystė) pas bolševikus tą patį reiškia, ką ir „meilė“ pas prostitutės.

Beje, komsomolcas A. Česnovičius, besilankydamas po Omahos, Nebr., universitetus ir skerdyklas dalijo (Made in Moscow) medalėlius „Mir Miru“. Tą pačią dieną skaičiau žinutę, kad vienas amerikietis, besilankydamas Maskvoj, išdalijo 1½ svaro kramtomosios gumos. Destis, kaip kas supranta „kultūrinius mainus“...
J. Cicėnas

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MAY 28, 1960

nyčių. Jie skraidė po skliautu, ir ties altorium, ir smilkaų debesyse, ir saulės spinduliuose, jie virpėjo žmonių sielose, vieni — nelyginant siaubingas ir didingas griausmas, kiti — kaip giedantieji žmonių balsai, tretį — saldūs ir byrantieji, kaip lakštingalos giesmė. Ponas Klenis nusileisdavo žemyn po pamaldų apsvaigintas, blizgančiomis akimis. Bet jis buvo kuklus žmogus ir sakydavo tik, kad labai pavargęs. Kanauninkas padovanodavo jam porą skatėlių, pagirdavo jo klausą, o jis ėjo pro minią, stovinčią ties bažnyčia, ir žmonės sveikino jį ir žavėjosi juo, kaip žinojo, kad jis gyvena, kaip kampininkas. Bet ponas Klenis vaikštinėjo po šventorių ne dėl to, kad norėjo išgirsti „Ana, žiūrėkite, eina Klenis!“, bet dėl to, kad norėjo sutikti tą, kuri jam buvo pati brangiausia ne tik Zagarbijoje ir Ponikloje, bet visame pasaulyje, būtent panelę Olgutę, Zagarbijos plytininko dukterį. Ji buvo įstrigusi į jo širdį, kaip erkė, ir užbūrė jį savo mėlynomis akimis, skaisčiu veidu ir raudonomis, kaip vyšnios, lūpomis.

Pats Klenis kartais galvodavo — kai blaiviai pažiūrėdavo į gyvenimą —, kad plytininkas neleis dukters už jo ir kad geriausia būtų visai ją užmiršti. Bet jis jautė su baime, kad tai neįmanoma ir liūdnai kartojo pats sau: „Mat, kaip įstigo! Replėmis neišrausi!“ Tik dėl jos jis iš klajoklio virto sėsliu žmogum, tik jai jis grojo vargonais, ir tik ji sudarė visą jo gyvenimo prasmę.

O ji, pamėgus jo „vikrumą“ muzikoje, paskui pamilo ir jį patį. Ir pamilo taip, kad nebuvo jai nieko brangesnio už jį, nors jo veidas buvo tamsus, akys lyg sustingusios, ko-

(Tęsinys 12-me pusl.)

PINIGAI

YRA PUIKIAUSIA DOVANA.

Taip sako tūkstančiai žmonių — Sovietų Sąjungoje, kurie gavo pinigų dovanas. — Pinigus taip lengva siųsti.

Viskas, ką Jūs turite daryti, tai yra pranešti mums tikrą vardą ir adresą gavėjo USSR, Jūsų vardą ir adresą ir atsiųsti čekį ar money orderi. Laikė 2 savaitė, mūsų bankas USSR išmokės pinigus gavėjui specialiu kursu po 10 Rublių už kiekvieną dolerį.

— Gavėjas gauna pilną sumą be jokio atskaitymo. — Nėra mūto ar mokesčių ant siunčiamų pinigų, neatsižvelgiant į siunčiamų pinigų sumą. — Jūs galite siųsti bet kokią sumą vienam asmeniui. — Po dviejų savaičių, kada tie pinigai išmokami, Jūs gausite iš mūsų oficialų pakvitavimą, pasirašytą pinigų gavėjo. Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos. Už patarnavimą imama:

Už kiekvieną sumą
iki \$50.00 — \$5.00
iki \$100.00 — \$10.00
iki \$150.00 — \$15.00
iki \$200.00 — \$20.00

Nuo didesnių sumų 10%.

...Prašome išdėmėti, kad mūsų firma turi Bankų ir Apdraudus Departamento leidimą ir bondytą. Tik mes vieni jums duodame pilną garantiją.

Siųskite kiek pinigų giminėms ir draugams Lietuvoje ir padarykite jiems džiaugsmo.

GRAMERCY, Dept. NS

744 Broad Street, Newark, N. J.

New Yorko įstaiga
118 East 28th Street, 9 floor
New York 16, N. Y.
New Yorko telefonas MU 9-0598.

garsai pripildydavo visą baž-

ISLANDIEČIAI AMERIKA ATRADO 1003 METAIS?

Aiškesniems įrodymams gauti, kad norvegų kilmės vikingai prieš arti tūkstantį metų atrado Ameriką, vienas norvegų tyrinėtojas Helge Ingstad pradeda lėktuvu apskraidyti rytinius šiaurės Amerikos pakraščius per Labradorą, Newfoundlandą, Nova Scotia iki Rhode Island. Nors istorikai jau neabejoja, kad vikingai buvo atradę Ameriką daug anksčiau negu Kolumbas, bet visiškai neginčijamų faktiškų įrodymų neturi.

Vikingais vadinosi šiaurinės Europos gyventojai, nors manai, kur dabar yra švedija, Norvegija ir Danija; jie buvo labai karingi, žiaurūs ir plačiai keliavo sausumomis kaip kariški plėšikai, vandenimis kaip piratai, ir vikingų laivai buvo patogiausi anais amžiais jūromis plaukioti. Vikingai buvo įsitikinę, kad mirtis kare ar jūroje yra garbingesnė negu mirimas lovoje. Vikingų pėdsakų apstu ir Lietuvoje, net kautynių vietos kaipur tebeatmenamos. Sukrikščionintoje vakarų Europoje net litanijoje posmas buvo giedamas "Nuo normanų siautimo išgelbėk mus Viešpatie"...

Pirmojo tūkstančio metų po Kr. pabaigoje Norvegijos vikingai buvo jau gerokai išimaisę Anglijos salose, iš kur pirmieji pasiekė Islandijos salą, ją kolonizavo, iš ten Eriko Raudonojo vedami atrado ir šiek tiek kolonizavo Grenlandijos salą, o jau iš Grenlandijos plaukiojo tolyn į vakarus, kol 1,000 metais po Kr. audros buvo nublokšti trys Leifo Eriksono vadovaujami laivai ir pasiekė nežinomus krantus. Išlipę į sausumą Grenlandijos kolonistai rado, kad didelė žemė yra apaugusi statyboms tinkamais gerais medžiais, ko nei Islandijos, nei Grenlandijos salose nebuvo; be to, naujojoje žemėje augo kviečiai ir vynuogės, tad jie savo naująją žemę pavadino Vyno žeme — *Vinneland*. Po to abiejų kolonijų naujakuriai, iš Grenlandijos ir Islandijos, pradėjo dažnas iškylas į Vyno žemę ir 1003 metais vienas vadas Thorfinn Karlsefni į naująją žemę atgabeno apie 160 žmonių, įsteigdamas čia koloniją, kuri išsilaikė per 3 metus vis toliau ir plačiau tyrinėjant kontinento pakraščius ir gilumą. Pačiam Thorfinni toje naujojo kolonijoje jo žmona net vaiką pagimdė, kuris buvo pirmas baltaodis, gimęs Amerikos kontinente. Jis buvo pavadintas Snorri.

Jie bėreginti suėjo į kontaktą su indėnais, kurie pradžioje buvę draugingi, bet pagaliau pasidarė priešais ir vikingus užpuolę po to, kai jų kolonijos jautis baubdamas juos išgąsdino.

LAIKAS IR AMŽINYBĖ

— Prašau man išaiškinti skirtumą tarp laiko ir amžinybės, — paklausė koks tai mandrapypkis filosofas.

— Deja, gausiu likti tamstai atsakymo skolingas, nes jei aš imčiau laiko tamsta aiškinti, tai tamstai imtų amžinybę suprasti, — atsiprašė klausiamasis.

— Atrodo toks beviltiškai pritrenktas, mielas. Kas tave slegia?

— Mano beviltiška ateitis...

— Iš ko spėjai, kad ji beviltiška?

— Iš praeties.

— Sakyk, kaip galima apskaičiuoti, kiek šiais laikais kaštuoja pragyvenimas?

— Labai lengvai. Paimk savo uždarbį ir pridėk mažiausiai dar 25 nuošimčius.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU



APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Now at GLASER'S

World's Only Instant-Installing Air Conditioner

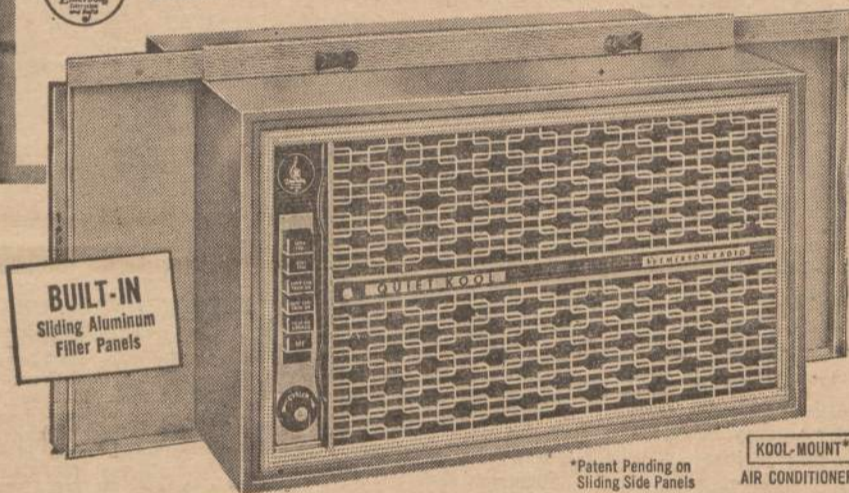
No Installation Kits • No Installation Extras

NOW...
Giant Capacity
Units Up To
2 Horsepower

Quiet Kool

by

Emerson Radio



BUILT-IN
Sliding Aluminum
Filler Panels

*Patent Pending on
Sliding Side Panels

KOOL-MOUNT®
AIR CONDITIONERS



3 easy steps to

INSTANT INSTALLATION

- INSTALLS INSTANTLY in any standard window
- 115 VOLTS 7.5 AMP "POWER SAVER" MODELS—also available in all popular Voltages and Amperages
- PERMANENT SLIDE-OUT FILTER—easily removable
- EXCLUSIVE ROBOT PUSH-BUTTON "CONTROL CENTER"
- AUTOMATIC THERMOSTAT—lets you pre-set room temperature.
- AMAZING NOISELESS OPERATION—no noise to disturb slumber

BRING IN YOUR OLD FAN
FOR KING SIZE AIR COND.

AS LOW AS \$2.00 PER WEEK

a product of
Emerson Radio & Phonograph Corp., Jersey City 2, N. J.

COME IN TODAY!

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PROSPECT 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

TURTINGA BAŽNYČIA

Mormonų bažnytinė imperija

Mormonų bažnyčios prezidentas David O. McKay nu-ginčijo paskleistus gandus, kad jo bažnyčia išeinanti iš biznio ir likviduojanti savo imperiją. Ji tik pardavusi privatiems interesams už 10 milijonų dolerių savo kontroliuojamus vertybių popierius Ziono pirmajame nacionaliniame banke, kurį buvo įsteigęs pats tos "mormonų valstybės" įkūrėjas Brigham Young 1873 metais.

Kitos mormonų komercinės nuosavybės yra: Utah-Idaho cukraus kompanija, Desert News spaustuvė Salt Lake mieste; radijo stotis KSL Salt Lake; viena draudimo kompanija, didelė departamentinė krautuvė, du viešbučiai, motelis, įstaigoms namas ir kitoks nejudomas turtas Salt Lake City; be to, 260,000 akrų gyvulių ūkis (ranča) Floridoje; anglių kasykla; rūbų audimo ir siuvimo fabrikas ir tuzinai farmų.

Mormonai įsikūrė Utah druskinų smiltynų dykumo-se, atkeliavę čia 1847 metais ir įsteigę "Naująją Zioną". Salt Lake City dėlto ir pavadinimą tokį gavo, kad buvo pastatytas išdžiūvusio kadaise buvusio sūraus vandens ežero slėnyje. Tai buvo kraštas, kurio niekas nenorėjo, bet mormonai iš jo per sunkų darbą per eilę metų padarė derlingą žemę ir joje įkūrė bažnytinę "imperiją". Kiek mormonų bažnyčia gauna pajamų iš savo didelių turtų, niekuomet viešai neskelbė. Jos išlaidos religiniams ir labdaros tikslams per metus siekia 55 milijonų dolerių. Praeitais metais mormonų bažnyčia maitinusi, aprenęsi ir kitaip susėpusi apie 90,000 bedarbių, senių ir nesveikų narių.

Mormonų bažnyčios pareigūnai neslepia, kad, nežiūrint milžiniškų turtų, jų bažnyčia tebeima po pilną 10% iš visų savo 1,700,000 narių uždarbių.

SKRYBĖLIŲ KRAUTUVĖJE

— Šiandien skaičiau laikraštyje tamstų skelbimą, kad gavote 1,500 naujų skrybėlių, — klausia įėjusi krautuvės mana-džerį tūla poniutė.

— Taip, gerbiamoji pohia, ką tik šiandien gavome, — mandagiai atsako pardavėjas.

— Ar galiu aš jas išbandyti? — visa sušvito poniutė.

— Kaip matyti, tu neatskiri, kuri tavo riekės pusė sviestu tepta!

— Koks skirtumas? Aš savo riekės abi puses suvalgau!

OWL ELECTRIC CO.
Licencijuota, unijinė ir apdrausta Atitaisome blogai įvestas šviesas, perdegusius saugiklius, perkrautus laidus, uždegimus, blogus laidus. Perdirbam, atnaujinam, taisom. Mums nėra nei permažų nei perdidelių darbų.
8458 COMMERCIAL AVE.
Rezid., prekybai, pramonei.
RE 1-0241 arba BA 1-4516
Teirautis pas Mr. Bartczak

Now Open BROASTED CHICKEN

Carry Outs
4738 N. AUSTIN
Near Lawrence
Watch for our COMPLETE \$1.49
Menus coming CHICKEN
Thru the Mail DINNER

Also a Variety of
Sea - Foods - Steaks and Ribs
Open Daily at 11 A.M.
GIVE US A CALL — AV 2-5595

Now open for Business!

JERRY NUDERA'S MEAT MARKET

5342 W. 25th Street
Cicero
FOR FREE DELIVERY
OLympic 6-2386.

PURE - DELITE JUICE CO.
Aukščiausios rūšies vaisių sultys. Kasdien šviežiai pagaminamos ir išvežiojamos į namus. Reguliarus pristatymas kasdien. Skambinkite mums — mes garantuojame būsite patenkinti.
5231 So. Ashland Ave. GR 6-9176

NADINE'S BEAUTY SHOP
1751 W. 18th St.
Specializing in Permanents
Tinting — Bleaching — Hair Styling — Cutting — Scalp treatments etc. Expert operators — for Appointment. Call HAYmarket 1-0729.

**LORD JEWELERS
DIAMOND DEALERS**
• Imports
• Repair svse.
• Nat'l adv. brands
DIAMOND LIGHT SCOPE
Phone inquiries receive prompt attention
6251 S. Kedzie — WA 5-4010

GALIMA GAUTI SALE
• vestuvėms,
• banketams,
• pobūviams ir t. t.
VI 7-9641
3000 S. Trumbull Ave.

BARBARA MOTEL
Phoenix, Arizona
2148 Westward Blvd., prie San Diego kelio No. 80, pietvakarinėje miesto dalyje. Tel.: Alpine 4-3895 Didelis pasirinkimas kambarių ir butelių su virtuvėmis. Butelių kainos vasaros sezonui nuo \$16 iki savaitę. Nemokama transportacija iš stočių. Savininkai būvę čekagiečiai A. ir J. Rimavičius.

**VOLMAN'S
GLASS AND AWNING CO.**
Aluminum and Stainless Steel Combination Windows and Doors
Fiberglass Awnings
Roll Ups and Aluminum Awnings
OL. 2-2669 You'll Be Glad You Called...
5741 16th Cicero, Ill.
We Manufacture All Our Own Products

**VISIT
HELEN'S**
Tap & Liquors.
4358 S. Wood.
VI 7-8232.
Open 10:00 A. M.

if you're buying a new car...

the
astounding
FM/AM
hear
BLAUPUNKT
transistorized CAR RADIO
Come in for demonstration
Call GROvehill 6-5852
MARVEL RADIO AND TV
6606 SOUTH DAMEN

**LIETUVIŲ RESTORANAS
JENNIE'S**
Gaminame lietuviškus ir lenkiškus valgius. Specialios lietuviškos sriubos ir įvairūs virtiniai. Galima gauti ir išsineštinai.
3417 BROADWAY, GARY, IND.
Turner 4-7631. Veikia 7 dienas sav.

ENTERPRISE GLASS CO.
Established 1909
"Glass of every Description"
Mirrors — furniture tops — Auto Glass — Glass block panels — glazing, storm Windows.
6201 S. DAMEN
PR 8-5757.

AKINIAI
Skaitymui, siuvimui ar vaikščiojimui akiniai drauge su akių patikrinimu kainuoja \$12. Bifocal stiklo akiniai \$15. Gausite nebrangiai ir daktaro prirašytus saulės akinius.
DR. D. M. APPEL OPTOMETRIST
1906 E. 87th St. BA 1-2060.

**DIDYSIS ATIDARYMAS
JIM'S**

BATŲ TAIŠYMO DIRBTUVĖS
3322 W. 26th St.
(priešais Goldblatt'o krautuvę)

WYMA'S HARDWARE
Headquarters for Property Owners.
Plumbing - Electrical - Hardware supplies.
Tools - Glass - Garden supplies
Name Brand Paints.
Featuring Sherwin - Williams Paint.
We write commercial amounts.
1817 W. 63rd St. WA 5-0752.

Complete Beauty Service at
PAULINE'S BEAUTY SHOP
call or drop in for appointment
Phone BI 7-1455.
4735 SO. SEELEY
(Formerly at 47th & Damen)

S W A N S O N'S
PARTY FOOD SHOPPE
AND CATERING SERVICE
Open Daily 'Til 9 P.M.
Sunday 'Til 6 P.M.
Call WA 5-1533
2502 W. 63rd St.

Specializing in Gas and Oil Conversions
YOUR FURNACE OR BOILER CLEANED
By power and hand.
Burner and Control.
Service included... only \$9.95
All work performed by our Service Mechanics.
To assure good, clean, efficient job, Call:
A and M HEATING SERVICE CO.
7754 S. Ashland Ave.
AB 4-3800. Eves. GA 5-1959.

**EXPERTAS ISTATO
Furnes, Boilerius —**
pakeičia gazo ir alyvos pečius. Irenkia vėsintuvus, nutekėjimo vamzdžius (stogų).
Mes aptarnaujame, taisome įvairių rūšių furnesius ir boilerius.
TREVE, INC.
6515 S. Ashland Ave. HE 6-2717

Pamatykite garsiausius "KLEPPER"
SUEDAMUS LAIVUS
Jie pagaminti Vak. Vokietijoje.
Neskestantieji Irkliniai, būriniai, motoriniai. Tinka žuvavimui, medžiojimui, vandens slidžių sportui.
Telpa į bet kurios mašinos trunką, nereikia priekabos. Klepper laivais net 2 kartus buvo perplauktas Atlantas. Lengvi stiprūs rėmai gali būti sustatyti per keletą minučių. Pamatykite juos:
KLEPPER BOATS
Showroom and sales
412 S. MICHIGAN, CHICAGO 5, ILL.
Write or phone for free brochure — WE 9-2729

A - AUGUSTA SEWERAGE SERVICE
Valome ir taisome nutekėjimo (kanalizacijos) vamzdžius. Teikiame pagalbą potvynio atveju 24 val. Pravedam elektruos laidus. Veltui apskaičiavimai. Darbar garantuotas.
2055 W. Grand St. SE 3-4226

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

PRE-SEASON SALE
CHECK YOUR BLDG. NOW!
New 2-3 flat or bungalow Roofs.
AS LOW AS \$149
All Roofs Repaired for \$25
Tuckpoint Your Chimney, \$25
INSULATION — GUTTERS
ADDITIONS — REMODELING
All Cement Work & Paving
Logan Long Materials Used
FREE ESTIMATES — F.H.A. PAYTS.
ALL WORK GUARANTEED
ADAR CO.
1156 W. 79th St. STe. 3-2666

GRAND OPENING
of
C & J. GRILL
1542 W. 59th St.
PR 8-9396
SPECIAL FIVE BURGERS \$1.00
Open 5:00 A. M. to 12. P. M.

TAISOME TV KREDITAN
Nereikalingas įmokėjimas.
1 savaitė kredito už padarytą darbą.
Darbas garantuotas.
Joks darbas nėra permažas.
SA 2-7332
3106 W. ROOSEVELT RD.

**Beat the Spring Rush
Save Time and Money**

- TUCKPOINTING
- BRICK WORK
- CEMENT WORK
- TILING
- CHIMNEYS REBUILT
- JALOUSIES
- WINDOWS
- DOORS

BORREGAARD BUILDERS, INC.
MU 5-1200 OR 2-2321
3124 N. Laramie

NOW OPEN!
The Beautiful New
ALPINE RESTAURANT
Specializing in: Charcoal Broiled
• Hamburgers • Steaks • Chops
Serving Breakfast, Luncheon, Dinner and late evening snacks.
Complete dinners also served.
Open Daily & Sunday, 6 a. m.—1 a. m.
Friday & Saturday open 24 hours.
5947 West 35th Street
(Corner of Austin Blvd.)
TOWNhall 3-0102

STOP LEAKY BASEMENTS WITH BENTONITE PROCESS
**NO DIGGING
NO INJURY TO SHRUBS
NO INJURY TO LAWNS**
Service within 100 miles
F. H. A. Terms

RYAN SEVER SERVICE AND WATERPROOFING CO.
3746 West 63rd St. RE 5-1446
24 Hour Service

GLOBE LUMBER CO.
Lumber & Building Materials
For southwest prompt delivery
Call BO 8-7512
Open daily 7:30 A.M. — 4:30 P.M.
Open Sat. 'Til 4 P.M.
1042 W. 50th St.

SIM'S FURNITURE AND APPLIANCE STORE
Matracai — \$24.50 ir brangiau
Stalinės lemos — \$5.95 ir brangiau
5 gab. miegamo setas — \$99.50
iskaitant spiruokles ir matracą

Atdara kasdien 9:30 iki 5 val. p. p.
Pirm. ir ketv. 9:30 iki 9:30 val. vak.
Pilnas pasirinkimas baldų ir kity namų reikmenų.
5046 S. Ashland Ave.
PR 8-4484

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MAY 28, 1960

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

kęs. Pinigų ir jokio turto jis nepaliko. Zwicky šeima atidavė mums visus J. Adomaičio-Šerno likusius ir nebaigtus rankraščius, laiškus ir lietuviškas knygas, o patys pasiliko kelias vokiškas knygas ir didelę arfą. Tikslai tada sužinojom, kad Šernas mėgo groti arfą. Kaip jis grodavo, neteko patirti, bet iš šeiminių sužinojome, kad arfos stygas jis mėgo gana dažnai virpinti. Pats Zwicky prašė, kad jam paliktume Šerno arfą atminimui, o mes išsinešėme visus jo raštus. Šernas tikėjosi, kad Tėvynės Mylėtojų Draugija juos išleis; ilgus mėnesius juos rankiojo iš senų laikraščių, perrašinėjo, dailino, bet jie iki šios dienos dar neišleisti. Nei jam, nei kitam neteko jų matyti. Visus Šerno raštus nuvešėme pas vaistininką Joną Malačauską, Bridgeporte turėjusį vaistinę, kad įteiktų juos leidėjams, o pas mane užsiliko vienas kitas dokumentas, kuriuos siūlau paskelbti. Dokumentai jau seni, už kelių metų jie visai sunyks ir išnyks, o laikraštyje gali kartais kas nors juos panaudoti biografiškai ar šiaip rašaniui apie Šerną.

J. Adomaičio pasas

Vaistininkas Kulis įteikė Jūsų korespondentui caro valdžios Juozui Adomaičiui išduotą pasą, susidedantį iš didelio arkušo plono popieriaus. Trys to arkušo puslapiai visai tušti, o ketvirtame surašyti visi asmens duomenys. Pačiame pirmo puslapio viršuje rusiškai pasakyta, kad paimtas vienas rublis Valstybės Išdui ir vienas rublis Suvalkų miesto kasai. Puslapio viduryje išspausdintas dvigalvis erelis — rusų caro valdžios simbolis.

Išvertus, caro pase sužymėti duomenys šitaip atrodo:

No. 4301

Amžius 43 metų

Ūgis vidutinis

Plaukai tamsūs

Akys mėlynos

Nosis paprasta

Veidas pailgas

Nevedęs

Ypatingų žymių nėra

Parašas: Josif Adomaitis

Pagal įsakymą

Jo Didenybės Viešpaties Imperatoriaus

NIKALOJAUS
ALEKSANDROVIČIAUS,visos Rusijos valdytojo ir t. t.,
ir t. t.

Šio pasas savininkas yra Suvalkų gubernijos, Vladislavo (taip caro laikais vadinosi Vilkaviškio apskritys) apskrities, Sintautų valsčiaus gyventojas Juozas Tomas (du vardai), Dominiko sūnus, Adomaitis, gali važinėti po visą Imperiją, neišskiriant ir sostinių, savais reikalais vienerius metus, kuriems praėjus jis grįžta į nuolatinę savo gyvenimo vietą.

Suvalkų miestas, 1895 m.
birželio 20 dieną.

Suvalkų gubernatorius (parašas neįskaitomas)
Kanceliarijos viršininkas:
A. Vankevič (parašas)
Pasų skyriaus viršininkas:
S. Smirnov (parašas)
Suvalkų gubernatoriaus antspaudas

F. Misslerio pažymėjimas

Kaip jau buvo minėta, Adomaitis-Šernas kurį laiką Bremene dirbo didelėje keleiviams vežioti agentūroje. Tos bendrovės adresai buvo tokie:

F. Missler, Bank & Geldwechsel, 30 Bahnhof Strasse, Bremen, Vokietija.

F. Missler, Steam-ship agent, 106 West Street, New York, N. Y.

Garsinių sumetimais bendrovė buvo užsakiusi odinių piniginių dokumentams ir pinigams kišeniui laikyti. Šernas taip pat buvo gavęs tokią piniginę, kurią nešiojosi iki mirties. Vaistininkas Kulis dar ir šiandien joje laiko svarbesnius Šerno dokumentus.

Kada Šernas, gavęs Oiševskio laišką, nutarė važiuoti į JAV, tai pats Missleris jam davė asmeniškai rašytą rekomendaciją. Ji parašyta vokiškai, senomis gotiškėmis raidėmis. Aleksandras Zujus ją išvertė. Štai ką ji sako:

**AIR CONDITIONING
HEATING & VENTILATING EXPERTS**
Industrial • Commercial • Residential
• SALES • ENGINEERING
• INSTALLATION • SERVICE
YORK
24 Hour Service — PHONE AB 4-5600
HEATING & COOLING CORP.
ACCURATE 8020 S. ASHLAND AVE., CHICAGO 20, ILL.

LIUDIJIMAS

Ponas Juozas Adomaitis tarnavo čionykštėje mano įstaigoje nuo 1892 m. balandžio mėn. rusų-lenkų skyriuje, kaip korespondentas. Jis padaręs žmogus, ir jo darbštumu aš buvau visai patenkintas; taip pat nesu nieko blogo girdėjęs apie jo privatų gyvenimą.

Todėl aš galiu duoti p. Adomaičiui gerą rekomendaciją, bet kuriuo atžvilgiu ir palinkėti jam geriausios kloties.

(pasirašė) F. Missler
Bremenas,
1894 m. rugpjūčio 31 d.

Kulis pataria pasekti Šerną

Gal dar kokį būdingesnį dalyką norėtumėte priminti skaitytojams? — užklausėme vaistininką Justiną Kulį.

— O kokių būdingų dalykų norite? — savo keliu užklausė Kulis. — Svarbiausieji jo dalykai paskelbti NAUJIENŲ prieduose, o antraeiliai dalykai nesvarbūs. Šernas mėgo nešioti mažus batus, tie batai jam spausdavo pirštus, bet ar tai svarbus dalykas? Tokia tada mada buvo. Varšuvoje vyrų ir moterų nešiojo mažus batus; juo mažesni batai, tuo buvo madniau. Moterų dar ir šiandien Amerikoje nešioja mažus batus, bet vyrų jau seniai nešioja tokius batus, kad nespautų. Maži batai Šernui užaugindavo nuospaudų. Kol sėdėdavo, tai viskas būdavo tvarkoje, bet kai atsistodavo, tai šokinėdavo, nes nuospaudos jį kankindavo. Bet tai buvo mados reikalas...

— Kas nori daugiau pažinti Adomaitį-Šerną, tai turi paimti jo išspausdintas knygas, susipažinti su to meto Amerikos lietuvių gyvenimu ir įvertinti Šerno knygų atliktą darbą; turi susirasti "Lietuvos" komplektą ir peržiūrėti straipsnius ir vietas lietuvių gyvenimo žinias. O laikraštiniams būtinai reikia perskaityti Šerno straipsnį "Mūsų tikslai", kurį jis, paėmęs redaguoti "Lietuvą", pirmame pus-

lapyje išspausdino. Jo paskelbtos mintys dar ir šiandien yra geros; iš jų galėtų pasimokyti jaunieji mūsų žurnalistai. Būtų nebloga, jei kas, lengvesnę plunksną turėdamas, paršytų ir romaną, pagrįstą Šerno gyvenimu. Jo gyvenime yra puikios romantinės medžiagos.

— Svarbiausia, žinoma, tai, kad jaunesnioji karta pasektų Šerną; kad ji išmokytų dirbti taip, kaip Šernas dirbo; kad ji pajęgtų mokyti taip, kaip Šernas mažiau žinančius mokino; kad ji nesiektų vien tik asmenišką naudą, bet sugebėtų skirti didelę savo energijos dalį lietuvių tautos gerovei, kad keltų lietuvišką mūsų kultūrą, gerbtų raštą ir mylėtų knygą. — baigė pasikalbėjimą vaistininkas Justinas Kulis. (Pabaiga)

— Mano pratėviai į šią šalį atkeliavo su pačiais pirmaisiais imigrantais "Mayflower" laivu.

— Tavo laimė, kad jie tuomet atkeliavo; dabar imigracijos įstatymai tokių visai nebeleidžia.

**ENJOY YOURSELF
WHILE
WASHING DISHES**

Aunt Evelyn's Dish Washing Brush is especially designed to wash dishes, tumblers, hard-to-get-at bottles, jars, etc. Excellent for washing strainers and graters, too. Far superior and more sanitary than a dish mop or a sponge. Made of pure duPont Nylon. Something new to make money for your organization. Excellent for gifts. Satisfaction guaranteed. You will find new uses for it every day. Price \$1.95. Also quantity prices.

EVELYN L. SIMPSON

274 1/2 Farmington Ave. Hartford, Conn.

PERKRAUSTYMAI**MOVING**

Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. ŠERĖNAS
2047 W. 67th Pl. WAlbrook 5-8063

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI**PERKRAUSTAU
(MOVING)**

BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

SOPHIE BARCUS**RADIJO VALANDA**

Visi programai iš WOPA,
1490 kil. AM 102-7 FM

Kasdien: nuo pirmadienio iki
penktadienio 10—11 val. ryto

Seštadienį ir sekmadienį
nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUSKOS: pirmad. 7 val. v.

Tel.: HEmlock 4-2413

7159 S. MAPLEWOOD AVE.

Chicago 29, Illinois

"NAUJIENOS" KIEKVIENO**DARBO ŽMOGAUS****DRAUGAS IR BICIJULIS**

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, MAY 28, 1960

**PASINAUDOK PATIKIMU, KRUOPŠČIU IR GREITU
MŪSŲ FIRMOS PATARNAVIMU****GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.**

Licensed by USSR

SIUNTINIAI SIUNČIAM I SOVIETŲ RUSIJĄ

LIETUVA, UKRAINA, BALTGUDIJA, LATVIJA, ESTIJA, IR KITAS RESPUBLIKAS.

135 WEST 14th STREET
NEW YORK 11, N. Y.
Tel.: CHelsea 3-2583

141 Second Avenue
NEW YORK CITY
Tel. GRamercy 5-7430

332 Fillmore Ave.
BUFFALO 6, N. Y.
Tel. MOhawk 2674

39 Raymond Plaza W.
NEWARK, N. J.
Tel. MARket 2-2877

359 West Broadway
SO. BOSTON 27, MASS.
Tel. AN 8-5040.

3216 Sunset Blvd., Los Angeles 26, Calif. Tel. NORmandy 5-9887.
2134 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill., Tel. DICKens 2-8232.

MŪSŲ SKYRIAI

132 Franklin Ave.
HARTFORD, CONN.
Tel. CHapel 6-4724

11339 Jos. Campau
DETROIT 12, MICH. PHILADELPHIA 23, PA.
Tel. TOWnsend 9-3980 Tel. WAlnut 5-8878
Tel. NORmandy 5-9887.

Tik vyriausioji istaiga
atdara kasdien nuo 9-6;
Sėkmadieniais nuo 9-4.

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klientų 100% garantuoja pristatymą. Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 valandų ir adresuotą pasiekia per 6-7 savaites (oro paštu laike 7-12 dienų). Ištaigose yra pirmos rūšies didelis pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informaciją apie naujas muitų normas ir patarnavimus.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiaga siūstai: 5635 W. 22nd Pl., Cicero 50, Ill.

3 METAI

NR. 15 (92)

NUOBODULIO TRIUMFAS

Lietuvių studentijos „naujosios klasės“, nepamėgdžijami atstovai — nuobodulio triumfo architektai — pirmame šių metų *Studentų Gairių* numery užprotokolavo savo lėkštumo apologiją. Savo idėjinę impotenciją nenuoginančiai kūrini pavadinę „Intelektualizmu ir organizaciniu bankrotu“, tie trys studentijos veido tepliai — R. Punkris, T. Remeikis, V. Skrupskelytė — sviedė studentijai savo užsimojimų pluoštą: „Visada siekti 'auksinio vidurio'... ir nuolatos budėti dėl nukrypimų į kraštutinumus.“ Tad štai — šalia ir taip nemažo kiekio „vidurio“ sambūrių, dar vienas suviduriavo!

Redakcija šiaip jau kitais atžvilgiais kartais dora, o kartais kiek manieringa. Kai ką ji pastebi, kaiko ne. Ji teisingai pastebi, kad Santaraj iškilęs susirūpinimas organizacijų veiklos turiniu užkrėtė ir kitus sąjūdžius. Iš kitos pusės, teigimas, kad visuomeninis — politinis gyvenimas yra atsidūręs užkulisuose, yra tik nedidelis žiupsnis tiesos. Anksti Santaros politinė komisija; didesnė ar mažesnė iniciatyva Prezidentui skirtos peticijos darbuose, apsilankyme Jungtinėse Tautose, ir demonstracijose prieš Sovietų pareigūnus; pastovus individualus užsiangažavimas tebeveikiančiuose politiniuose židiniuose — redakcijos nesužavėjo.

Tačiau — ir kas už vis svarbiau! — , liko nepastebėtos to paties leidinio 3-4 puslapiuos išspausdintos rezoliucijos, kurios nepatenkintos „kultūros užšaldymu“, kurios nemyli „stagnacijos“, bijo „subanalėjimo“, ir kurios mankština studentus grumtynėmis su „apatija.“ O štai, mūsų studentijos žurnalas ima ir pragysta žvirblio balsu: „Intelektualizmas savyje neša savęs paneigimą.“ Ir, lyg netikras savo radikalia kontribucija, pridėda *post scriptum*: „Paradoksiška, bet tiesa.“ Sutinku — paradoksiška, bet abejoju, ar tiesa.

Gairių redakcijai neabejotinai pavyko išsiskverbti į mūsų jaunuomenės eisenos ariergardo vadovaujančias gretas. Toks įvykis skatina atskubėti su kukliais linkėjimais: nepailsti nuolatiniėje sargyboje „dėl nukrypimų į kraštutinumus“; svarstant statusus, „bręsti ir visuomeniniai ir politiniai“; ir būti ypač akyliems, kad kartais nesusižavėtume kokia nors šio oficiozo nepalaiminta šviežesne mintim ar provokuojančiu užsimojimu.

LEONAS SABALICNAS

LAISVĖS PERGYVENIMAS LIETUVIŲ CHARAKTERY

Patsai „laisvės“ žodis nemažai pasako apie lietuvių vidinį laisvės išgyvenimą. Germanų „freedom“, „Freiheit“ yra tam tikro stovio, kuris atrodo neatsiejamai surištas su žmogaus egzistencija, apibūdinamas. „Free“ ir „frei“ yra stovis, kuris iš jokio kito stovio neišvedamas, kurio nereikia „duoti“, nes jis yra. Jį tik galima varžyti arba nevaržyti. Germaniškoje laisvės sąvokoje yra kažkas prigimto ir išdėdus.

Bet lietuviuose „laisvė“ — išvestinis žodis. Reikia pirma „leisti“, kad būtų „laisvė.“ Žmogus nėra gimęs laisvu; reikia, kad jam kas nors „leistų.“ Laisvas lietuviui žmogus ne pozityvia, bet negatyvia prasme. Ir tai dviem būdais. Viena, jis nėra laisvas pačiu tuo, kad jis yra; bet tuo, kad nuo jo nuimama kažkokia pirminė prievarta. Antara, nėra jis laisvas todėl, kad jo dvasia veržtųsi į kurį nors tikslą ir todėl reikalautų kelyje esančių kliūčių pašalinimo; bet todėl, kad prievarta nėra maloni, nors jos pašalinimu ir nebūtų patarnauta jo-

kiam tikslui, kurio žmogus galėtų siekti. Laisvė lietuviui neišplaukia iš jo vidinio veržlumo ir todėl visada turi fasadinį charakterį. Tai psichologinis ilgametės baudžiauninko patirties atspindys.

Ne tik su „leidimu“ sietina „laisvė“ lietuvių kalboje, bet ir su „pasi-leidimu.“ Kiekvienam, kuris yra „laisvas“ (paleistas), visuomet gresia pavojus dar toliau pačiam „pasi-leisti.“ Lietuvių kalba čia atspindi nepasitikėjimą paties individo pajėgumu savo laisvę užsitikrinti, ja naudotis ir ją apriboti. Saugu tik tai, kas jam iš šalies duota; bet kai jis pats užsimoja laisve pasinaudoti, baiminasi, kad jis išeis už visų ribų (pasi-leisias).

Si baimė, kad patsai žmogus, paliktas vienas su savo laisve, ją piktnaudos, ir paaiškina, kodėl lietuviams laisvė turi būti kieno nors „leista.“ Tas, kas „leidžia“, nustato ir laisvės ribas. Jis, o ne pats žmogus, kuriam leidžiamas, turi užtikrinti, kad šių ribų nebus peržengta. Lietuvių laisvės sąvoka, priešingai ger-

maniškajai, atspindi nepasitikėjimą ir baiminimąsi. Ir štai kodėl: jei žmogus reikalauja laisvės tam, kad išgyvendintų kurį nors pozityvų savo paties tikslą, tai jis priima ir discipliną, kurios tas tikslas reikalauja. Taip reformatoriai priėmė tikėjimo discipliną, kapitalistai racionalumo ir išipareigojimo. Bet žmogui, kuris nesiekia tikslų, iš laisvės neišplaukia jokia savi-disciplina. Jis iš tiesų, pats iš savęs, tampa palaidas, ir jo „laisvei“ reikia iš šalies definuoti ribas.

Šią nepasitikėjimo aureolę dar plačiau atskleidžia „laisvės“ ryšys su „ap-leisti.“ Kas laisvas, to ištikimybė nepasitikima. Žmogus negali savęs disciplinuoti. Jis turi būti išipareigotas ir jo išipareigojimai prižiūrimi. Visa yra „natūralios prievolės“, bet tai, kam žmogus savo paties veikla ir apsisprendimu išipareigoja, tai lietuviui atrodo ne *kur kas daugiau išipareigojantis ir prasingesnis* užsiangažavimas, bet, priešingai, lietuvis abejoja jo išvermingumu.

Išvedant iš šios pagrindinės „laisvės“ sampratos: laisva valia lietuviui irgi nėra tai, kas glūdi jame pačiame, kaip giliausio jo troškimo veržiamis išsireikšti, bet ta valia, kuri jam leista turėti: „gera“, „teisinga“ valia. Kas turi būti „laisvos valios“ trokštama, yra jau iš anksto kurios nors dogmos ar papročio pramatyta. Tai, kas iš tikrųjų individo paties norima, yra „sauvalė“, kuri turi daug negatyvesnę reikšmę, negu „Eigenwille“ ar „self-will.“ Sauvalvė maždaug tas pats, kas anarchija žmogiškuose santykiuose, tuo tarpu „Eigenwille“ teisriškia egocentriškumą. „Sauvalės“ sąvokoje esama kažko brutalaus, griaunančio, nepasiduodančio jokiai disciplinai. Germaniškuose šios sąvokos atitikmenyse tesama tvirto nusistatymo, linkstančio nesiskaityti su kitų nuomonėmis, bet nėra to iš visų ribų išsiveržiančio destruktivumo, kaip „sauvalėje.“ Žmogus su stipria „self-will“ gali operuoti susitartų dėsnių rėmuose ir būti „stiprus“ vadas, bet ne „sauvaliautojas.“

Lietuvių kalboje čia įkūnyta mintis, kad žmogui turėti savo valą *pavojinga*, nes likęs be varžtų iš šalies, jis paleidžia blogą ir iš vidaus nedisiplinuotą savo prigimtį. Lietuvis pasitiki „leista valia“, bet ne „savo valia.“ J. B.

SKAITYK IR KITAM PATARK
SKAITYTI „NAUJENAS“

ISIGYKITE LSS LITERATŪROS FONDO

gražiai išleistas mūsų tautos atgimimą vaizduojančias knygas!

S. KAIRIO, LIETUVA BUDO, 416 psl. — kaina \$5.50
K. BIELINIO, DIENOJANT, 464 psl. — kaina \$6.00
K. BIELINIO, PENKTIEJI METAI, 592 psl. — kaina \$6.00
Knygos kietai įristos ir iliustruotos.

Isigykite jas įvairių progų dovanoms!

Jas gausite NAUJENOSE ir Lit. Fonde šiuo adresu:

K. BIELINIS, 70 Fifth Avenue, 9th floor,
NEW YORK 11, NEW YORK

DARBAI IR ŽYGLIAI

Jono Meko sukamą filmą „Guns of the Trees“ paminėjo *The New York Times*, o platesniu straipsniu — *Variety* magazinas, šią filmą lyginęs su prancūzų „The New Wave.“ Su filmos gamintojais pasikalbėjimų yra turėję ir dar plačiau paplitusių magazinų bei užsienio žinių agentūrų atstovai.

Povilas Jasiukonis jau užbaigė savo paruoštus garsinius filmus „Lietuva — Europos nugalėtoja“ ir „Tremties mokykla“. Šių, maždaug po 45 min. trunkančių filmų premjeros įvyksta Waterbury, gegužės 29 d. Gamintojui jos yra kainavusios kelis tūkstančius dolerių.

Daiva Mongirdaitė turėjo dainavimo studijų užbaigimo koncertą Bostone, o *Milda Memėnaitė* — muzikos studijų baigimo koncertą Čikagoje.

Raimundas Kudukis ir *Laima Mačytė* išrinkti naujon Clevelando Studentų Santaros valdybon.

Algirdas Antaanitis Clevelando santariečiams skaitė įdomią paskaitą apie egzistencializmą ir Beat Generation literatūrą.

Newyorkiečiams prašant, šviesos sambūrio suvažiavimas įvyks liepos 4 d. savaitgalį, pp. Linkų Christiana Lodge, prie Čikagos. Gal būt, tuo pat metu įvyks ir Santaros filisterių suvažiavimas.

Arvydas Vaišnys baigė elektros inžinerijos studijas Yale universitete ir rudenį grįš siekti magistro laipsnio.

Sveikiname Yale universiteto chemijos inžinierių dr. Rimvydą ir Eloną Marijosiūtę, padedančius bendrą kelią.

— Mano žmona veda dvigubą gyvenimą — savo ir mano.

— Ar nepikta, kad tiek ilgai reikia laukti, kol žmonos pasipuoš pietums?

— Pikta, nes juo ilgiau puošiasi, juo alkanesnės pasidaro...

„NAUJENOSE“ gali rašyti kiekvienas ir apie viską.

SLOAN'S DEPARTMENT STORE
Pilnas pasirinkimas vyriškų, moteriškų ir vaikams rūbų, duoda visai Jūsų šeimai galimybę gražiai pasipuošti už žemiausias kainas. Kalbam lietuviškai!
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PRospect 8-9210

CHICAGOS ŠVARIASIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

ŽALGIRIS

(Tęsinys)

NUOGI KARDAI

Ilgomis eilėmis slinko vokiečiai į Žalgirio slėnį. Pamatę pagirų jungtinę Lietuvos ir Lenkijos kariuomenę, sustojo ir pradėjo rikiuotis puolimui. Vytautas su savo palydovais, garsiaisiais karžygiais, sustojo augštesnėje vietoje. Jis iš ten žiūrėjo ir stebėjo kiekvieną priešų judesį. Kryževiai buvo taip arti, jog ne vieną galėjai pažinti iš veido.

Vytautas nuėjo dar tvarkyti savo pulkų. Visus apskriejo, visiems davė paskutinius nurodymus. Liepė laukti ženklo puolimui pradėti. Kariuomenė nekantravo. Matydama priešakyje priešą, ji veržė veržėsi į kovą. Ypač nesulaikomi buvo žemaičiai. Jų krūtinės labiausiai liepsnojo kerštu.

Buvo be galo karšta. Lietuvos kariuomenė jau kelintą valandą stovėjo pasiruošusi mūšui. Tikslai lenkai dar ramiausiai tebesilsėjo ažuolų pavėsyje. Patsai karalius meldėsi kilnojamoje koplyčioje.

Galiausiai Vytautas pritrūko kantrybės. Jis įėjo į koplyčią. Karalius žvilgtelėjo į atėjusį. Pamatęs Vytautą jis vėl betgi ėmė šnabždėti poterius.

— Karaliau, — griežtai tarė Vytautas, prieidamas prie Jogailos, — laikas slenka, nebetoli vakaras. Kariuomenės nebegalima sulaukyti... Pradėkime mūšį.

Karalius nė nepakrutėjo. Įsmeigęs akis į aukuro peveikslą, jis dar uoliu meldėsi.

— Broli, — maldaute maldaavo Vytautas, — dabar pats patogiausias metas...

Jogaila pašoko. Jis praskleidė palapinės uždangą ir pasižiūrėjo į saulę.

— Tai ko belaukiame? Kodėl nesinaudojame patogiu metu?

Jogaila nieko neatsakė. Jis tikslai žiūrėjo į judantį kryževių skruzdėlyną. Staiga jo akys sušvito. Jis džiaugsmingai sušuko:

— Štai, štai! — jis parodė ranka besiantinantį trijų raitelių būrelį su balta vėliavėle. — Aš žinoju, kad jie susipras... Jie dabar nori taikos. Ačiū Visagaliui!...

Raiteliai pūstelėjo trimitus. — Greičiau siųskite žmogų. Tevedie brangius pasiuntinius į mane! Taika, taika!...

Vytautas paliko lyg stabo ištiktas. Jam buvo nesmagu matyti toks Jogailos bailumas. Tad, kai karaliaus šaukliai išjojo pasitikti pasiuntinių, jis nepastebimai pasišalino.

Kunigaikštis žinojo, kad riterių paprotys buvo siųsti prieš vadams nuogus kardus tais atvejais, kada kitu būdu negalėjo sulaukti mūšio pradžios.

Jogaila sėdėjo augštajame krėsle, po gražiu baldakimu. Jis laukė pasiuntinių. Aplink

jį buvo susipietę visi Lenkijos kariuomenės svarbiausieji karovadai ir didikai. Šaukliai ėjo į karalių ir nešė nuogus kardus. Karalius kardų nė pastebėte nepastebėjo, nors juos matė visi kiti. Kai šaukliai priėjo ir žemai nusilenkė, karalius atsistojo ir liepė jiems kalbėti.

— Didysis ordino magistras, Ulrichas von Jungingenas, siunčia tau, karaliau ir tavo broliui Vytautui, kurio čia nematyti, šiuodu kalaviju...

Tik dabar, pamatęs nuogus kalavijus ir pastebėjęs šaukliaus išdidžiai kalbant bei nemandagiai elgiantis, Jogaila suprato, kad tai ne taikos pasiuntiniai.

— Išversk, ką jie sakė, — tarė Jogaila vienam savo bajorui.

Kai karalius išgirdo pasiuntinių kalbą, nusiminė ir prabilo:

— Tuojau pašaukite mano broli, didįjį Lietuvos kunigaikštį.

— Aš čia! — atsiliepė Vytautas. Jis, Jogailos nepastebėtas, jau buvo atsistojęs šalia Jogailos.

Jogailai liepus, šaukliai vėl pakartojo savo kalbą. Jie dar pridūrė, kad ordino magistras leidžia Vytautui ir Jogailai pasirinkti mūšio vietą ir reikalaujas negaišti ir nesislapstyti girioje.

Vytautas buvo iširdęs. Jis norėjo kažką pasakyti, bet susivaldė. Tuo tarpu karalius atsakė:

Pagalbos viliamės tikslai iš Djevo. Kardus priimame ir tuojau stosime grumtis... Mūšio vietos nenurodysime. Viešpats jau seniai ją paskyrė ir mums ir jums...

Jogailos balsas skambėjo liūdnai. Jis vos galėjo sulaikyti betrykštancias ašaras. Paskui kreipėsi į Vytautą:

— Skubėk, broleli, pas kariuomenę. Ruoškis galutinai. Išgirdęs rago balsą, vesk, Dievo padedamas, į mūšį savo jėgas... Aš ateisiu, kai būsiu reikalingas... Duok, Dieve, susitikti sveikiems po laimėtos kovos!...

— Amen! — atsakė Vytautas ir, kaip strėlė, nužė į savo pulkus.

MŪŠIO SŪKURY

Lietuvos kariuomenę Vytautas buvo išrikiavęs trimis eilėmis, tarp kurių buvo platoi tarpai. Lietuviai narsiai šoko į priešą paskui savo vadą. Vytautas atrodė pajaujęs. Jo akys žaibus svaidė. Rankoje blizgėjo augštai iškeltas kalavijas.

Pirmiausia su priešu turėjo susitikti kunigaikščio Vingėlos ir bajorų Velbuto, Klavigailos bei Gintauto vedami žemaičiai. Jie buvo pirmutinėje eilėje. Kartu su jais nuo ežero šono išpuolė, kaip skėriai, totoriai. Jie turėjo užpulti dešinią sparną ir sutrikdyti priešų

eiles. Puolimui nepavykus, jie turėjo greitai pasitraukti ir paskui tinkamu laiku vėl pulti priešą. Antroje kariuomenės eilėje buvo surikiuota narsi ir igudusi kariauti kunigaikščio Vytauto kariuomenė. Paskutinąją eilę sudarė gudų ir rusų pulkai.

Po visą slėnį nuaidėjo bausis šauksmas:

— Į priekį! Į priekį! Mirtis nelabiesiems kryževiams!

Žemaičiai buvo bausis savo pašėlime. Apsikarstę miško žvėrių kailiais, apsiginklavę geležimi kaustytais vėzdais, jie veržėsi į priekį kaip taurų gauja.

Šaukdami puolė jie priešą, kuris, kaip viesulas, pasileido nuo kalno į slėnį. Susirėmimas buvo bausis. Atrodė, kad dangus ir žemė sukibo ir ėmė grumtis. Kryževių jėtos be matant sutrupėjo. Prasadėjo kautynės kirviais, kalavijais, vėzdais ir rankomis. Žmonių lavonai krito, kaip pievoje žolė, aštraus dalgio kertama.

Kryževiai tuojau patraukė į mūšio sūkurį ir savo atsargos pulkus. Jie vylėsi tuo vienu puolimu galutinai suardyti lietuvių eiles ir iš karto jas sunaikinti. Tačiau jie apsiriko. Žemaičiai, nors ir pulti iš kalno, neketino pasiduoti. Kai gi pradėjo pamažu trauktis, kunigaikštis Vingėla vis dar tebekovojo toje pačioje vietoje kartu su keturiais milžiniais, apsigrazdę kalnu vokiečių lavonų. Vokiečių riksmas mišo su lietuvių vadų šūkliais. Keiksmas su mirstančių dejavimais ir maldomis. Arklių žvangimas su ginklų tratėjimu. Visa aplinkui virė, kaip katilė. Nelaimė tam, kas suklupo ar nugriuvo. Juos mindė ir priešai ir savieji.

Ūmai dešiniajame sparne perskrodė orą bausis laukinis kauksmas ir negirdėtas staigimas. Tai totoriai puolė kryževius.

Didysis magistras iš kalno žiūrėjo ir pamatė totorius. Jis tuojau liepė dviem atsargos būriams pulti netikėtai pasirodžiusius totorius. Bet jie, kaip netikėtai atsirado, taip ūmai dingo, padegdami tik Eglėkalnio kaimą. Gaisro dūmus vėjas užpūtė tiesiog ant kryževių stovyklos.

Toks greitas, kaip jiems atrodė, laimėjimas vokiečius apakino. Jie nepasirūpino net palikti atsargos prieš galimą antrąjį totorių puolimą. Magistras žiūrėjo, kaip vyksta mūšis. Pamatęs žemaičius tarukiantis, džiūgavo:

— Žiūrėk, žiūrėk! — kalbėjo jis Markvardui Zalbachui: — Mūsiškiai nugalėjo! Priešas traukiasi! Liepk traukti pergales himną į priekį, paskui mane!

Pergalės himno aidas dar labiau sutvirtino besiveržiančių į priekį kryževių dvasią. Didžiojo magistras būrys sustiprino jų jėgas. Naujas smarkus puolimas vis dėlto palenkė žemaičių eiles. Jos ėmė irti

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, MAY 28, 1960

ir trauktis, nusinešdamos su savo banga ir kunigaikštį Vingėlą su milžiniais Strisiais, kurių jau tik trys tebebuvo likę.

Kryževiai perplėšė lietuvių eiles pusiau. Vieną jų dalį rėmė į ežerą, o antrą vijosi į girią*).

Tačiau kryževiai neilgai giedojo pergales himną. Vytautas, kuris visa matė ir stebėjo, jau veikė paežerėje.

*) Autoriaus taip aprašomas šis mūšis pasiremiant neteisingais lenkų ir gudų šaltiniais. Iš tikrųjų, lietuvių kariuomenė nebuvo palaužta ir neatsitraukė. Tik jos dalis su totoriais tyčia buvo ūmai pasitraukę ir tuo būdu išviliojo paskui save iš mūšio lauko kryževių pulkų dalį. Tai buvo Vytauto sugalvotas kovos manevras (būdas).

SIENKEVIČIAUS VERSIJA

Kaip visą nelemtosios unijos istoriją, taip ir Žalgirio mūšį lenkai stengėsi sufalsifikuoti savo naudai. Negalėdami pasisavinti Vytauto, kaip jie pasisavino Jogailą ir jogailaičius, vėlesnių sukilimų ir karų vadus Kastiuską ir žymiausius rašytojus (Mickevičių) ir kt., lenkai bando nors tydomis apeiti Vytautą ir jo vaidmenį, sulaužant teutonų "Drang nach Osten" keliams šimtmečiams. Net garsusis "Tvano" autorius Henrikas Sienkevičius tos lenkiškos tendencijos neišvengė ir savo romane "Kryzacy" lietuvius, ypatingai žemaičius pavaizdavo kaip geriausiu atveju tik "antraeilius" po lenkų. Užtat juo vaizdžiau išėjo Sienkevičiaus istoriniame romane Vytauto strategija, kurią tariamai jis pats savo kailiu išmoko prie Vorkšlos iš totorių — nuoduoti bėgimą ir įviliojus priešą į tinklą, jį apsupti ir sunaikinti, kas puikiai matyti iš Sienkevičiaus vaizdo apie lietuvių galutinę pergalę:

Litwa wraca!

"Lietuva grįžta! — džiaugsmingai sušuko lenkų balsai."

Nes aišku, jeigu lietuvių raiteliai "negrįžtu" lenkai tą mūšį būtų pralaimėję.

"Ir išpėjo. Lietuva, kurią lengviau galima buvo sumušti, kaip nugalėti, dabar grįžo ir nežmoniškai uždama lyg audra ant savo eiklių žirgų skriejo į mūšį."

"Tuojau pat keletas komturų, vadovaujami Vernerio von Tetingeno, prišoko prie magistro."

"Gelbėkitės, magistre! — šaukė išbalusiomis lūpomis komtūras Elblangas. Gelbėkitės pats ir Ordina, kol žiedas dar neužsiadrė."

Tai žodžiai H. Sienkevičiaus. Toliau jis duoda gyvą vaizdą.

"Tuo metu atsirado Lietuva (lietuviai) ir pasidarė tokia netvarka, toks sumišimas, kad žmogaus akis negalėjo nieko atskirti. Magistas du kartu buvo pataikytas lietuvių jie-

(Tęsinys 12 pusl.)

JONAS VALAITIS

TREMTINIŲ KELIAIS Į VAKARUS

Drąsiajam lietuviui Dočkui paminėti proga

(Iš karo pabaigos išpūdžių pietų Vokietijoje)

(Tęsinys)

Laukimo dienos

Mums, kaimie gyvenantiems, šis žiaurusis skelbtas spaudoje Freiburgo subombardavimas sudarė sunkiai pakeliamo laukimo dienas — ar gyva mūsų dukra? Šio siaubingo bombardavimo ir galimo jo pasikartojimo pabūgusi ir iš Ambrusterių šeimos ištrūkusi betgi buvo mūsų sulaukta.

Kadangi šeiminkės Fromm namuose jau neįmanoma buvo sutilpti, mums, tėvams, kaimo burmistras paskyrė kambarį kitur — Weberio namų pastogėje. Taigi, namų savininko pavardė buvo Weber (audėjas), bet jisai buvo sunkvežimio šoferis kaimo reikalams. Iš šio pavyzdžio galima spręsti, kiek švabų kaimas buvo ūkiškai organizuotas, — turėjo ir sunkvežimį. Gyventi Weberio namų pastogėje buvo sunkiai įmanoma — savininkai ypač Weberienė buvo lignistai šykštūs ir savanaukiški. Nekartą šoferis Weberis su sunkvežimiu buvo kariuomenės mobilizuojamas transportams į okupuotą Prancūziją ir iš ten grįždamas parsiveždavo prisigrobtų vertingų daiktų. Mums buvo uždrausta imti vandenį iš šeiminkų virtuvės, kad neprisileistume ir šilto vandens iš gretimio kranio. Pastogės kambariuose vandens nebuvo ir dėl to reikėjo staciais, suktais laipteliais leisti net į rūšį ir nešančią vandenį drebėti, kad lašas nenuitiktų ant išblizgintų laiptų pakopų, kurias, savaime suprantama, mums patiems reikėjo iki devynių prakaitų beveik kasdien blizginti, nors be mūsų pastogės kambariuose gyveno šeiminkų dukta, laiptais vaikščiodavo visa jų šeima. Reikėjo mokėti už kambarį ir nemažą nuomą. Betgi ir tokių, kaip Veberiai, švabų sąžinė buvo ne iš akmens. Kai karas baigėsi, kai mūsų kaimas buvo prancūzų kariuomenės okupuotas ir mums, tremtiniams, susidarė proga nusikelti į miestą (Tiubingoną), Veberienė atvyko su dovanomis mūs atsiprašyti ir padėkoti, kad mes jį prancūzams neįskundėm. Teko girdėti, kad Veberiai buvo kaimynų paskatinti tautai padaryti. Čia bus švabų charakterio bruožas, išskiriamas juos iš kitų vokiečių. Išsiskyrė iš kitų vokiečių ir priverstas dėl Hitlerio nusizudyti pagarsėjęs Afrikoje švabas maršalas Romelis.

Mūsų gyvenimas švabų kaimie buvo skurdus, bet pakenčiamas. Be mūsų čia buvo apsisostojusių ir daugiau lietuviškų šeimų: Ulėnų, Bubelių, Nasvyčių, Pakalkų, prof. Skardžiaus. Negalima sakyti, kad vietiniai švabai būtų lietuvių nekentę. Net priešingai:

nepalankiai ir net piktaip pasisakydavo dėl vokiečių iš Berlyno (dėl berlyniečių), kurių čia taip pat buvo atbėgusių ir burmistro apgyvendintų.

Karas ėjo į pabaigą. Miestų bombardavimai dažnėjo. Laimingi buvome sulaukę dukters iš Freiburgo, bet antrasai sūnus buvo dar Vienoje, kuri jau be atvangos buvo bombarduojama. Kasdien laukėme jei ne atvykstančio, tai nors atviruko (buvo specialūs atvirukai) iš sūnaus. Vieną rytą, nusileidęs iš pastogės žemyn pažiūrėti, ar nėra laišku, pašto dėžutėje radau juodais apvadais laišką — bus žuves sūnus Vienoje!? Bet išžiūrėjus pasirodė, kad laiškas ne iš Vienos, o iš Freiburgo, ir atidarius paaiškėjo, kad yra žuvusi žmona tojo Ambrusterio, pas kurį gyveno mūsų dukta. Ambrusterio namai buvo arti (tiksliai per sodelį) geležinkelio stoties, kurioje stovėjo traukiniai su karo amunicija (artil. sviediniais, bombomis). Lektuvui numetus į traukinį bombą, ėmė sproginėti ir vagonuose buvę art. sviediniai ir skeveldra, perlėkusi sodelį, pro langą pateko į kambarį ir užmušė mėginusią uždaryti langą Ambrusterienę.

Iš radijo pranešimų aiškėjo, kad rusai jau užima Vieną, o sūnaus nėra. Vis dėlto, laimingu būdu pasprukęs iš Vienos ir kelyje išvengęs mirtinų nelaimių atvejų, ir sūnus pagaliau atvyko į mūsų kaimą.

Esesininkai "gynė" kaimą

Neilgai trukus jau ir pietų Vokietija turėjo sulaukti karo pabaigos. Bombonešių skridimai nesiliovė, o vokiečių naikintuvų jau netekdavo malyti. Teko girdėti jau ir tokių dviejų švabų pašnekėsi: vienam švabui klausiant, ar čia (Daugiau 9-me pusl.)

Dr. ZIGMAS RUDAITIS

Išvyksta atostogų
Prūminės
nuo birželio mėn. 20 d.

DĖMESIO VISIEMS

Garsaus daktaro receptas iš Europos. Sudėtis — šešių dalių vaistai; 8 uncijos, išgydo pleiskaną, plaukų slinkimą ir niežėjimą galvos šimtu nuošimčių. No. 1.

Toli gyvenantiems pareikalavus, siunčiame paštu apdėtu mokesniu. Patyręs farmacistas išpildo gydytojo receptus.

Vaistų siuntimui giminėms duodame didelę nuolaidą. Galite gauti naujausių vaistų, vitaminų, visokių botanikos gyduolių ir būtiniausių reikmenų.

LIETUVIŠKA APTIEKA
(Drug Store)

2458 W. 69 STREET
Chicago 29, Ill.

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAICO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. ir ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val.
Trenč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telefon.: PROspect 8-3229
Rezid. telefon.: WA:brook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8
Tiktai antradieniais ir penktadieniais
Trenč. ir sekmadieniais ofisas uždarytas
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS

Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel.: PROspect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel.: OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HE:moek 4-5849
Rezidencija: HE:moek 4-2374
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketur., ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9. Antrad. nuo 1-5, Trenč. ir Šeštadienį tiktai susitarus.

DR. JONAS G. BYLA-BYLAITIS

Nervų-Smegėnų Ligos. Chirurgija
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 W. 51st St.
Valandos: Šeštadienį susitarus, skambinti TIK Pirmad., Antrad., Ketur., Penkt. TIK nuo 2-4 ir 6-8 vak.:
PR 6-1795, Rez. TRemont 9-5890

Ofiso telefon.: Virginia 7-0036

Rezidencijos: BE:verly 8-8244

DR. T. DUNDULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akušerija ir moterų ligos.
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Trenčadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAIZIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų
kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p.
Trenčadieniais uždaryta.

Tel. ofiso YA:rd 7-1166

Rezidencijos Dr. G. ST 3-4511

Rezidencijos Dr. M. PR 6-2642.

Dr. J. GUDAUSKAS

Dr. B. MORKŪNAS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
756 West 35th Street
Valandos: kasdien nuo 11 iki 3-čios
ir nuo 6 iki 8 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 11 iki 4-tos
Trenč. atdara nuo 12 iki 3-čios

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1-4 po pietų
ir 6-8 vakaro.
Trenč. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso telefon.: PORTsmouth 7-6000
Rezid. telefon.: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAICO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą.
išskyrus trečiadienį ir šeštadienį.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro.
Trenčadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12-4 val.

Ofiso telefonas: LA:ayette 3-3210
Jei neatsiliepiate šaukite KE:dzia 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3:00
Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv. nuo 6-9. Trenčadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732

DR. A. MACIŪNAS

CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet.
antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-1318 arba RE 7-9700

Rezidencijos: PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir
nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11
val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų.
Trenčadieniais uždaryta.

DR. M. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos tik susitarus.
PROspect 6-1930

Ofiso telefon.: CLIFFside 4-2896

Rez. telefon. WA:brook 5-3099

DR. P. STRIMAITIS

Bendra praktika ir chirurgija
specialiai
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 West 47th STREET
(kampus 47th ir S. Hermitage Ave.)
Ofiso val.: nuo 2 iki 4 val. ir nuo
6 iki 8 val. v.
Šeštadieniais nuo 2 iki 6 val. v.,
išskiriant sekmadienius.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ LIGOS
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PROspect 8-1223 arba TR 3-5577
OFISO val.: pirmad. 7-9 val. vakaro,
antrad., trenč. ir penktad. 6-9 v. v.,
šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS

CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Ofiso telefon.: HE:moek 4-2123
Rezid. telefon.: GIBson 8-6195
Priėmimo val.: Pirm., Antr., Ketv. ir
Penkt. 2-4 val. ir 6-8 val.
Trenčadieniais ir šeštadieniais
nepriima ligonių.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampus Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8
val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų.
Trenč. ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDES-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Ban-
dažai, Speciali pagalba Kojoms
(Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.

4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius,
keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trenč. ir
uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 2 p. p.

Dr. Kazimieras

MICHEL

Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Ideda netikrą — artificialę akį pagal
sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti
negirdintiems. Praktikuoja 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 So. Ashland Ave. YA 7-6616.

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YA:rd 7-1829

Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.

Ofisas ir Akinių Dirbtuvė

756 WEST 35th STREET

Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.

Trenč. uždaryta. Penkt. ir šest. 10-2

val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

GRADINSKAS

"Kas pirmesnis, tas geresnis"
ORO VESINTUVAI
ŽEMIAUSIOMIS KAINOMIS
TV, Radijai, Hi-Fi, Pardavimas
ir taisymas

J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998

Atdara kasdien. Sekmad. uždaryta.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, MAY 28, 1960

(Tesinys iš 8-to pusl.)

ne vokiečių lėktuvai, antrasai, rodydamas į skrendančią varną, atsako, kad šitas tai vokiečių lėktuvas.

Pradėjome jau girdėti ir tolimus iš pietų (iš Prancūzijos) pusės artilerijos dundėjimus, kurie diena dienos ryškėjo. Pagaliau, vieną priešpiečių išgirdome kaime kalbant, kad prancūzai jau Tiubingene.

Mūsų kaimas buvo išsidėstęs kalno viršuje ir kalno atšlaitėje, nukreiptoje į Nekarą upę, už kurios slėnio pakraščiuėjo kelias (plentas) iš Tiubingeno. Šiuo plentu ir turėjo ateiti prancūzų kariuomenė. Naciai tiltą per Nekarą buvo susprogdinę. Be to, kaimo nelaimė, pietų metu į kaimą atėjo esesininkų būrys (apie 30 vyrų) su šautuvais ir kulkosvydžiais, įsitaisė už namų atšlaitėje — laukė prancūzų.

Kai plente už Nekarą pasirodė prancūzų tankai, į juos iš kaimo ėmė tratėti kulkosvydžiai. To tikrai ir reikėjo, kad tankai pradėtų veikti. Neilgai trukus kaime kilo gaisrų.

Gyventojai slapstėsi, kur kas įmanydami. Kadangi šaudymas iš vienos ar antros pusės stiprėjo, reikėjo ir mums su senutėm šeiminkėm pasukbomis susidėti ką-ne-ką, kas būtinausia, į vežimėlius ir skubėti į laukus už kaimo.

Tankai į kaimą tebešaudė. Prie tankų prisidėjo ir prancūzų artilerija. Artilerijos sviediniai sužalojo bažnyčios bokštą, išmušdami bokšto laikrodį ir sudaužydami artimų bažnyčių namų stogus. Kaip vėliau paaiškėjo, artilerijos sviedinys pataikė ir vieną mūsų kiemo namų taip, kad sviedinio skeveldra įlėkė pro mūsų namo langą ir buvo rasta mūsų šeiminko lovoje.

Kaimo gyventojai prašyte prašė esesininkus, kad nutrauktų beprasmią priešinimąsi prancūzams, bet kaimo "gynėjai" neklausė ir šaudymas tęsėsi. Kiek toliau už kaimo lauko dauboje prie kranto skardžio buvo susitelkę beveik visas kaimas, ypatingai moterys ir vaikai, nes vyrų iš viso nedaug tebebuvo.

Staiga prie šios "stovyklos" pasirodė ginkluotas esesininkas ir grasindamas nušausias, jei nepaklausys, pareikalavo, kad vyrai tuojau eitų į kaimą apkasų kasli. Tatai labai tiko ir buvo taikoma ypač mūsų dviem vyram.

Kaip elgtis? Mūsų vyrukai, tarsi vykdydami esesininko įsakymą, nuskubėjo kaimo kryptim. Mėgino slėptis pažįstamų švabų rūsy, bet buvo nepageidaujami. Dėlto neilgai trukę jau bėgte sugrįžo ir pasislėpė tarp medžių ir krūmų skardžio pakrantėje. Grasiņės sušaudyti esesininkas betgi nesirodė ir mūsų vyrai išliko gyvi.

Virš atviros mūsų "stovyklos" žemai ir dažnai praskridavo lėktuvai, bet buvo gailiausiai ir bombų nenumetė.

Siurpulinga naktis ir džiugių staigmenų rytas

Kai prasidėjo naktis, esesininkų kulkosvydžiai nutilo, bet artilerija iš Tiubingeno pusės nesiliauvė šaudžiusi ir jau sprogstamais sviediniais, žalodama kaimo namų stogus. Iš kaimo į "stovyklą" atėjo kalbos, kad esesininkai kaime girtauja ir kad švintant vėl pradėsią "gynybą". Buvo taip pat kalbama, kad sekančią dieną prancūzai sulyginsią iš bombonešių kaimą su žeme, jei nesiliaus iš kaimo šaudymas.

Prašvitus, betgi kaimo "gynyba" jau nebuvo tęsiama; teko matyti tikrai vieną kitą esesininką dviračiais skubančius iš kaimo. Neilgai trukus sužinojome, kad prancūzai jau kaime.

Visi pakilome su vežimėliais grįžti. Buvo labai gražus, skaidrus rytas. Vienas greta kito iš kaimo pasirodė tankai. Jie sustodavo ir leisdavo šūvius į sekantį kaimyninį kaimą, bet nesulaukę atliepimo slinko pirmyn. Kelias ir šalikelės į kaimą prisipildė grįžtančiais. Bet iš kelio teko trauktis, nes pasirodė kulkosvydžiais ginkluoti sunkvežimiai — šarvuočiai. Švabai ir mes visu smalsumu žiūrėjome, stovėdami šalia kelio.

Staiga vienas šarvuočiu sustojo ir iš stovėjusių jame karių būrio girdime lietuviškai: — Labas rytas, mokytojau! Aš jūsų mokinsy Dočkus.

Kaip ir ką jautėme šį sveikinimą girdėdami, būtų sunku išreikšti, nusakyti. Mums, lietuviams, buvo jaudinančiai džiugu, o arti buvusiemis švabams neįtikėtina ir keista, kad prancūzas kalba taip, kaip ir mes — lietuviškai.

Neilgai teko su mieluojau tautiečiu kalbėtis, nes jo šarvuotis negalėjo nuo kitų atsilikti. Patyrėm, kad Dočkus su tremtinių srove buvo patekęs Prancūzijos ir jam reikėjo stoti savanoriu į Prancūzijos Svetimšalių legioną, kuris čia ir baigia karą su vokiečiais.

Mielasis Dočkus iš savo šarvuočio gausiai mus apdovanojo rūkalais (cigaretėmis, cigarais), konservais ir kitais skanėstais. Drąsiajam tautiečiui padėjo už dovanas, širdingai palinkėję laimės bei sekmes, su nustebusiais švabais grįžome į kaimą.

Kaimo gatvėse ir kiemuose radome okupuojančio švabiją Svetimšalių legiono pagalbinių dalinių karių su jų sunkvežimiais. Ir mūsų kieme buvo pora sunkvežimių. Buvo pavojus kaimo vištoms. Šiaip neteko matyti, kad kareiviai sauvaišautų ar grobstytų turtą. Mūsų šeiminkės ir vištos nenukentėjo, nes laiku jas tinkamoje vietoje paslėpėme.

Kai šiek tiek atvėsėme ir susiorientavome padėtyje, supratome, kad mums, tremtiniams, pavojaus iš prancūzų nebuvo. Teko tikrai raminti labai susirūpinusius mūsų šeiminkę ir jos seserį.

Buvome maloniai nustebini-

ti, kai ne tik tai laukuos prie kelio susitikome su tautiečiu Dočkom, bet ir namie turėjome staigmeną: į mūsų namuko antrąjį aukštą įėjo aukštas, pelingas, iš viso labai stambus kudlotų plaukų barzdotas karys ir lietuviškai paklausė, ar čia yra lietuvių. Kai atsiliesm lietuviškai, buvome paklausti, ar vokiečiai mums nedarė šunybų ir pažvelgęs į mūsų šeiminkę pareiškė, kad jis juos čia pat gali sutvarkyti. Kai mėginome šeiminkę užtarti, mūsų tautietį buvo sunku įtikinti, kad ir vokiečių yra padorių. Plačiau išsikalbėjus ir pasisakius, kas mes ir iš kur mes, šį bei tą patyrėm ir apie mūsų tautietį.

Šeiminkė atnešė mosto ir kvietė pasivašinti. Jau prie stalo paaiškėjo, kad šio kario lietuvių šeima (žmona ir vaikai) senai gyvena Paryžiuje, kad jau senai iš Lietuvos, kad jau daug metų Svetimšalių legione — paryžietis karys profesionalas. Nusileidęs žemyn laiptais į kiemą, sugrįžo su dovanomis — rūkalų, konservų, biskvitų ir kt. Sekančios dienos rytą prieš išvykdamas mus apdovanojo: įteikė tiek maisto ir kitų dalykų, kiek gauna dienai legiono karys.

Neilgai trukus mūsų padėtis aiškėjo taja prasme, kad mums, tremtiniams, jau buvo galima susirasti butą mieste Tiubingene (buv. nacių namuose) ir apsigyventi. Mūsų šeiminkė Fromm (šventoji) buvo, deja, jau iš Pirmojo pasaulinio karo žiauriu būdu nukentėjusi: Pirmam (Vilhelmo II) kare žuvo jos vyras, o Antrame (Hitlerio) žuvo sūnus. Šis josios sūnus, jau vedęs senyvas vyras, tarnavo prie kaimo buvusioje geležinkelio stotyje. Baigiantis karui mobilizuotas ir, kai mes kėlėmės į Tiubingena vargšė Fromm gavo žinių, kad josios sūnus žuvo prancūzų fronte. Kiek anksčiau jaunesnis josios sūnus, tarnavęs ligoninėje Tiubingene, buvo miręs, širdies smūgio ištiktas. Taigi, nusikeldami į Tiubingena, palikome mūsų rūpintojėlę visišką našlaitę.

Jis žuvo dėl Tėvynės

Dėl laimingu būdu sutikto drąsaus lietuvių Dočkaus vėliau teko patirti, kad, pasibaigus sutarties laikui su Legionu, Dočkus sutartį buvo dar dviem metams pratęsęs ir da-

DĖL JUSTINO KULIO PASTABOS APIE A. A. PROF. VACLOVĄ BIRŽIŠKĄ

1956. I. 3 d. miręs prof. Vaclovas Biržiška paliko spaudai parengtą "Liet. Rašytojų Kalendoriaus" II laidą, žymiai praplėstą ir papildytą. Šiuo metu "Kalendoriaus" mašinraštį turi "Terra" knygų leidykla, bet ar bus išleista antra laida dar nėra žinoma. Bet vaistininko Justino Kulio vėloniui suteiktos žinios apie irgi mirusį dr. Antaną Bacevičių yra paskelbtos. Ir paskelbtos žymiai plačiau, negu tai būtų padaryta "Kalendoriuje." 1954 m. išleistame "Lietuvių Enciklopedijos" II tome, 24 puslapyje rasime A. Bacevičiaus biografiją ir bibliografines žinias apie parašytas ir išleistas knygas. Deja, nepažymėta, kad Bacevičiaus "Istorija abelna" buvo pakartotinai išleista.

Lietuvių Bibliografinė Tarnyba

(1132 N. Walnut Str., Danville, Illinois)

lyvavo Indokinijos kare, kuriame buvo tiek daug žiaurbių ir tiek daug žuvusių.

Betgi Dočkus išliko gyvas. Pasibaigus sutarčiai, iš Legiono išėjo, bet neįsijungė į prastinių tremtinių sroves, kad išvyktų į užjūrius.

Jis buvo vienas tų, kurie ryšiui su Lietuva už geležinės uždangos palaikyti turėjo drąsos vykti Lietuvon, kad grįžtų. Deja, šiam tauriam, drąsiam lietuviui, laimingai pasiekusiam savo gimtąjį Kraštą, nebuvo lemta sugrįžti — jis žuvo dėl Tėvynės Lietuvos.

(Pabaiga)

TAISOME KLAIDAS

Jono Valaičio rašinyje "Tremtinių keliais į vakarus," pradėtame spausdinti geg. 21 d. įsibrovė kelios prasmę keičiančios klaidos. Pirmo rašinio puslapio 4-tos skilties viduryje išspausdinta "Speckle", o turi būti "Speckel". Antro pusl. 2-oje skiltyje išspausdinta: "Kaimo vidury — kaimo savivaldybės namai (rotušė) su kaimo valgykla..." Turi būti "valdyba". Tos pačios skilties paskutiniame skirsnyje išspausdinta: "... prie žymios pietų Vokietijos Nekarą upės, kuri buvo orientalinis..." Turi būti "orientacinis kelias."

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Nuolat augančio skaičiaus mūsų klientų patogumui,

MŪSŲ ĮMONĖ

veikianti pagal betarpiinę sutartį su Inturistu nuo 1947 m.,

PERSIKĖLĖ Į ŽYMIAI ERDVESNĖ PATALPĄ

to pačio pastato 19-me aukšte.

Cia Jūs rasite didžiausią pasirinkimą reikalingų siuntiniams sudaryti

IVAIRIAUSIŲ PREKIŲ

Užikite ir išitikinkite vietoje

Reikalaukite mūsų katalogą

Klientų automatinos naudojasi nemokama vieta garaže

Phone:
Wabash 2-9354

CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.

220 So. State St.
Chicago 4, Ill.

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

EKSPRESIONISTINIS MENAS

(Tęsinys)

Charakteringi bruožai

Iš piešinio ir formos ekspresionizmas daug kam atrodo "neestetinių" menų, išvelgiama repulsiyvumas, pritrūkimas, triviališkas primityvumas. Realizmo tiesas atmetus, dailininkas įgyja neribotą laisvę, jis gali siekti estetinių nuotaičių savo kūryboje, gali net perspektyvą ignoruoti, dėl kurios tapytojai visą laiką stengėsi, kad jų darbas būtų labiau natūralus. Ekspresionistinėje dailėje lemtingą vaidmenį vaidina charakteringi formų bruožai: primityvus piešinys, simbolinis koloritas, žodžiu — pusiau karikatūra, pusiau neišbaigtas meno darbas. Ekspresionizmas gana griežtas ir agresyvus, žiūrint iš realistiško taško, bet iš kitos pusės menas juk yra nebaigtas jėškiojimas tam tikros tiesos, kurią sunku kitam įrodyti. Žmogų galima piešti mėlynomis spalvomis, varlę — raudonomis, nes spalva turi atstoti simbolinį elementą, atseit, raudona spalva reiškia kančią, mėlyna — meilę, geltona — pavydą, balta — nekaltybę, juoda — gedulą ir tt. Todėl ekspresionistas savo kūriniiui duoda pagrįstai reikšmingą koloritą.

Kosminis abstraktinis ekspresionistinis menas (dailė) yra plastinio ritmo organizmas t. y. ritmo manifestacija, mistinis judesys, kuris, aišku, jau nieko bendra neturi su realistinėmis formomis, nes nieko bendra neturi su reprezentaciniu realizmu. Ar žmogus abstraktizme yra dingęs, kaip teigiama, kaip pozityvioji meno forma?

Kosminiame mene žmogus nėra visiškai dingęs, jis tikrai subjektyvus tipas gyvena, išsiskyręs iš socialinio pasaulio, stebėdamas matomąjį pasaulį, bet jo darbas gali rasti atgarsio daug metų vėliau. Naujojo meno aušroje stovi mūsų Čiurlionis, kaip pavyzdys mistinio simbolizmo ir abstrakčių plastiniame mene ir muzikoje formų reiškiškas. Jo gilus intelektas, deja, daug kas tada neįvertino ir neįvertino. Net nesuprato, kas jo plastinio ir vokalinio pasaulio viduje slepiasi.

Teigiama, kad kosminis menas santykinai su intelektu, kuris intelektualiam žmogui sako, kad menai pažinti reikia eiti ilgo proceso keliu, — reikia auklėtis suprasti ir pažinti painius meno kompleksus, kai menas šiandien kuriamas rytojui. "Kai senoji civilizacija miršta, jos vietoje gimsta nauja, skirtinga", sako

Sheldon Cheney. Abstrakti skulptūra neatitinka senosios skulptūros sąvokai, nes taip pat ir čia pagrindu yra ritmo harmonija — kūrinio vienybė tikrai savyje — lydintos geležies masė, — beveik nieko ne-reprezentuoja, išskyrus savo pastangas numedžiąginti realistines formas. Tada tokia skulptūra gali būti nebyli, svetima, bet savo paskirtimi gali užimti dekoracijos vietą.

Meno srovių painiava

Šio šimtmečio pradžioje ekspresionizmas buvo ypatin-gai aktualus ne tik Vokietijoje, Prancūzijoje, bet ir kitur Vakarų pasaulyje. Scenon išėina Picasso, Braque (kubizmo išradėjai), futuristai, favištai ir kt., kurie smerkia reprezentacinį realizmą, kiekvienas jų jieško naujų formų ir formulių. Klee ir Kandinskis pasireiškia kaip pirmieji abstraktistai. Vokiečių grynųjų ekspresionistų grupė, kuri po Dresdeno parodos 1904 m. susilieja su tarptautine dailininkų organizacija. Kokochka iš Vienos nuvyksta į Berlyną ir prisideda prie naujai leidžiamo meno žurnalo "Der Sturm". Šis ekspresionistų žurnalas yra svarbus dokumentas, parodąs aktualiojo sąjūdžio menininkų veiklą. Žurnalo redaktorius Herwat Walden fantastiškai kovojo prieš visą avangardo sąjūdį. Pats Walden negalėdavo atskirti ekspresionizmo nuo kubizmo ir abstraktizmo. Ir kitiems dailininkams šis klausimas nebuvo aiškus ir pradžioje neturėjo tinkamo skirtingoms dailės srovėms pavadinimo. Waldenas visas meno sroves vadino ekspresionizmu. Jam rūpėjo "vizijos ekspresija" arba "emocijų realizavimas", kaip jis vadino. Jis ruošė parodas Europoje ir užsieniuose, iš kurių žmonės pirmą kartą susipažino su Klee, Kandinskiu, Picasso, Leger ir kitų modernistų darbais. Parodos sukeldavo audringus protestus prieš ligi tol nematytą, keistą ir "ne esteti-nę" dailę. Walden gynė savo idėjas. Daugelis dar tada nežinomų dailininkų davė gerų meno kūrinių. Mišrus modernistų judėjimas nutrūko 1914 m. kai prasidėjo karas.

Po I Pas. karo ekspresionistai vėl tęsia savo darbą, bet jau tarptautine plotme. Prieškarinių laikų vokiečių ekspresionistų grupė sukuria "vokiškojo ekspresionizmo" mokyklą, taip pat stipriai laikosi savo tautinių principų, kaip Chagall. Atėjus Stalinui į valdžią, ekspresionistų dailė

Rusijoje suniekinama ir galų gale uždraudžiama, tariamai kaip "ne estetiškas ir nepadorus" menas, Naum Gabo ir kiti priverčiami bėgti. Oskar Kokochka, gimęs 1886 m. Austrijoje, nacių režimo laikais buvo išguitas iš Vokietijos už "politines alegorijas". Jis Londone vėliau piešė portretus.

Humanistinis ekspresionizmas

Grįždami į netolimą praeitį, matome, kad moderniojo meno sąjūdis, kaip jau anksčiau minėta, prasidėjo su mokslo pažanga. 19-to šimtmečio pabaigoje Paryžiuje įvyko menininkų "revoliucija", atsiribojant nuo akademinų varžtų ir senųjų tradicijų, romantikos ir pan. Kaip tik naujojo meno evoliucijos pradžioje atsiranda keletas neva nerimtų srovelių ir grupių, būtent favištai, futuristai, dadaistai, divizionistai ir funkcionalistai, kurios neturėjo specifinės reikšmės ir jos išnyko. Didžiosios meno formos — ekspresionizmas, kubizmas ir abstraktizmas — liko epochinėmis meno mokyklomis.

Ekspresionistai susidomi religiniu žanru ne tik Europoje, bet ir kitur. Religinėms temoms pavaizduoti jie pritaikė naują būdą — paprastumą, kaip va V. Ignas, Roault ir daug kitų. Humanistinis ekspresionizmas neatmeta simbolio elemento, bet dar labiau sudramina, pagyvina naujomis emocijomis, nauja pažiūra ir estetiniu išgyvenimu. Nauja pajėga operuoja medžiagos taupumu, vietoje organinių formų, vartojamas dramatinis elementas, pabrėžiamas stiprus žiaurumas arba priešingai. Igno Kristus ir kiti jo kūriniai (4 turi Čiurlionio Galerija) dvelkia tragizmu. George Roault (1871-1958) "Homo Homini lupus" ir "De Profundis" apkaltina žmogų kito žmogaus ėdiku, civilizacijos sumenkėjimu ir moralybės stoka. Goya savo dvasioje buvo humanistinis ekspresionistas, kuris sielėjosi dėl socialinės padėties Ispanijoje. Bet jo metodai ir priėjimas buvo skirtingas — realistiško ekspresionizmo stiliumi. Mums yra žinomi tų laikų stiprūs ekspresionistai, vienas jų gimęs Minske, tai Chaim Soutine (1894-1943), o antrasis Mark Chagall, gimęs Vitebske (1887). Soutine iš Vilniaus meno mokyklos 1913 metais atvyko į Paryžių. Pateko jis į Chagall, Laurens, Leger ir jų grupės aplinką. Mokėsi Ecole des Beaux-Arts 1916 m. Vėliau patekęs į skurdą ir apsilėdėlio gyvenimą, kūrė gyvenimiškas temas ir tas laikotarpis davė jam keletą šedevrų, kurių vienas yra skurdą pavaizduojąs natūrmortas: trys silkės ir dvi drebančios, liesios rankos, laiko apkabinusios silkes lėkštėje; juodu audeklu padengtas staliukas.

Chagall Paryžiuje buvo jau didelė figūra Waldeno vadovaujamoje ekspresionistų gru-

Čiurlionio Galerijos ženklelis



Lietuvių Amerikiečių Menininkų Klubo išleisto Čiurlionio Galerijos pašto ženklų pirmąją seriją sudaro keturios, skonin-gai parinktos, spalvos: žalia, oranžinė, mėlyna ir raudona. Galerijos pašto ženklas savo kompozicija yra patrauklus, mielas ir lietuviams būdingas. Piešinį atliko dail. J. Tričys (medžio graviūra).

Išleistųjų Č. Galerijos pašto ženklų skaičius labai ribotas ir todėl kiekvienas tautinio meno mylėtojas nedelsiant turėtų tokių pašto ženklų seriją įsigyti ir kitus tautiečius paraginti juos (ženklus) pirkti. 25 ženklai už \$1.00 (po 4 c. vienas).

L. A. Menininkų Klubu surinkti už parduotus pašto ženklus pinigai bus panaudoti atrinktiems geriausiems lietuvių dailininkų meno kūriniams įsigyti bei apsaugoti juos Čiurlionio Galerijoje, kad vėliau juos (kūrinius) būtų galima kaip dovaną perkelti atstatyti laisvai Lietuvai.

Čiurlionio Galerijos pašto ženklus galima gauti: "Marginiuose", 2511 W. 69 St., PR. 8-4585; Karvelio prekyboje, 3322 So. Halsted St., YA 7-0677; Savrimavičiaus krautuvėje, 4358 So. Fairfield Ave., pas knygų ir žurnalų platintoją, Jaunimo Centre, 5620 So. Claremont Ave. ir pas visus L. A. Menininkų Klubu Valdybos narius. Paštu galima užsisakyti šiuo adresu: Z. Kolba, 5647 S. Wood St., Chicago 36, Ill.

Čiurlionio Galerija — tautinis lietuvių meno ir istorijos muziejus gyvuoja trečius metus, turtėja ir auga. Padėkime jam lėšomis. Ir maža auka turi didelės reikšmės.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Amerikos Lietuvių Ekonominis Centras atsiuntė paminėti naujai išleistas dvi knygas:

1. Amerikos Lietuvių Prekybos Butų veikla — ALEC ketvirtas žiniaraštis. 70 puslapių. Kaina \$1.00.

2. Amerikos Lietuvių Ekonominio Centro protokolai ir referatai — 1950-1953. 82 pusl. Kaina \$1.00.

Knygas galima įsigyti vietos prekybos rūmuose, lietuviškuose knygynuose arba pas J. P. Varkalą, 2401 West 63rd St., Chicago 29, Illinois.

JUOZAS PIVORIONAS

APIE SENAS KRITIKAS IR NAUJUS PAŽADUS

“Taigi skaitytojai, be abejo, bus pastebėję, kad esam pasukę kietesnio, bet drauge ir nuoširdesnio vertinimo keliu. Tikime, kad reikalavimus didinant pelus išnešios vėjai, o grūdai augins didesnį tautinės kultūros derlių” (Dirva, š. m. gegužės 4 d.).

Šiais sakiniiais Balys Gaidžiūnas (pasirašęs: B. G.) baigia vedamąjį, pavadintą “Mégstam kritikas, bet tik geras...”, kuriame aiškinama, kad mūsų įvairūs menininkai pasidarę per jautrūs objektyvesniems atsiliepimams ir kad “pasaldyti vertinimai ir augančius menininkus gadina, ir mūsų kultūriniam augimui kenkia”.

Apskritai tame straipsnyje išreikštosios mintys man atrodo teisingos ir priimtinos. Tačiau ištraukoje pateiktieji kai kurie sakiniai kelia neaiškumų ir abejonių.

Ar tikrai šio edė sieną?

Pirmiausia prisipažinsiu, kad iki šiol dar nesu pastebėjęs Dirvos redaktoriaus paminėtojo posūkiu (“kietesnio... ir nuoširdesnio vertinimo keliu”). Ir nemanau, kad po šitų jo pareiškimų jau bus atsiradę rimto pagrindo toms pageidautinoms permainoms.

Turėtume sutikti, kad spaudos lygi sąlygoja ne tikrai redaktorių ir bendradarbių norai, bet ir jų sugebėjimai. Tai reiškia, kad nepakanka vien geros valios: svarbu ir tai, kiek gali tie, iš kurių ketinama daug reikalauti. Tad ir Dirvoje — kol kas naujų pajėgų nesimato, tai ir padėties pagerėjimui vilties nedaug. Nes per eilę metų senieji bendradarbiai net ir be smarkesnių reikalavimų “iš viršaus” turėjo puikių progų savo sugebėjimams parodyti.

Štai ilgametis Dirvos bendradarbis Stasys Santvaras (pasirašęs: St. S.; str. “Iteikta premija kompozitoriui Julijui Gaidžiūniui” tos pačios dienos Dirvoje rašo: “Premijuotasis trio yra sukurtas smuikui, klarnetui ir angli ragui, mūsųose vadinamai valtornei” (mano pabraukta — J. P.).

Mes šiandien nesistebime ir nesijaudiname, kad kai kurių kilčių Amerikos indėnai arklį buvo praminę “dideliu šuniu”: jie tą gyvulį pažino tik-tai savo padėrmių žlugimo galdynėje ir todėl nespėjo surasti jam tinkamo pavadinimo. Tačiau Dirvos redaktorius turėtų susirūpinti St. Santvaro skelbiamuoju “mokslu”, kuriuo atliekamas tikrai meškos patarnavimas, nes po tokių pareiškimų skaitytojas lieka visai suklaidintas ir priverstas spėlioti, kokiems iš tiesų instrumentams tas trio parašytas (nes angli ragas — English horn — nėra valtorna; valtorna vokiškai vadinama

Waldhorn, o angliškai — French horn).

Jeigu Santvaras taip susipainioja paprasčiausiame reikale — kaip dviejų skirtingų instrumentų atpažinimas, — tai nesunku numatyti, ko verti jo tolimesnieji paaiškinimai, kurie reikalauja didesnės išmonės.

Šia proga prisimintina, kad Santvaras savo atsakyme Vizgirdai lyriško Jupiterio balsu pasižadėjo ir toliau rašyti apie lietuvius dailininkus (“Jupiteri, tu pyksti...” — Dirva, 1959. XI. 30). Atrodo, kad daug kas galėtų Santvarui pavydėti jo pasitikėjimo savimi. Tačiau, jeigu jis sugeba ar sugebėjo būti poetas, dainininkas, žurnalistas ir dramaturgas, tai dar nereikia, kad jis gali parašyti rimtą recenziją. Neįtikina nei jo rafinuoti pasigyrimai, kad skulptoriaus Juozo Mikėno padedamas — su juo jis gyvenęs trejus metus viename bute ir drauge lankydavęs įvairias parodas — išmokęs pažinti meną, nes jo rašiniai nerodė bent kiek aiškesnio nusimanymo (beje, jeigu ir labai daugelį metų tame pačiame garde laikytume zebra ir arklį, tai vistiek turbūt nei iš zebros pasidarytų arklis, nei arklis pavirstų zebra). Atmetus pasaldytus ir skaitytoją dažnai klaidinančius plepalus, nelabai kas daugiau jo tuose straipsniuose bepafiktų. O tačiau iki šiol Dirva juos visus mielai spausdino.

Visai teisingai kadaise pastebėjo Marytė Žičkutė (Naujienose), kad Dirvai, atmetusiai Vizgirdos atvirą laišką Santvarui, nevertėjo spausdinti nė “jupiteriškų Santvaro aimanų”. Vienokgi Santvaro, atsistojusio Rūkštelės pusėje, negalėjo neparemti Dirvos redaktoriaus, pro kurio cenzūrą iki šiol dar iš viso nepraėjo apie Rūkštelę nė vienas straipsnis, kurio turinio nesudarytų tokie pasaldinimai, prieš kuriuos dabar B. Gaidžiūnas — tikėkime — jau rimtai galanda dalgi.

Tose savo jupiteriškose aimanose Santvaras patarė Vizgirdai ne rašyti, bet tapyti (lyg anas jau būtų kelinę savo teptukus išmainyti į Santvaro parkerį). Iš tiesų gal tai ir neblogas patarimas. Tačiau gi mūsų kultūrai tikriausiai nebūtų jokio nuostolio, jeigu ir patsai Santvaras atsisakytų recenzento pareigų ir apsisotų, pavyzdžiui, prie eilių rašymo.

Nuo Trubadūrų prie savų durų

Iš minėtojo Dirvos redaktoriaus straipsnio paaiškėjo, kad Trubadūrų operos pastatymus lydėjęs triukšmas jam yra ryškus pavyzdys mūsų kultūrinio gyvenimo netvarkos. Vienok jis pats tų negerovių atžvilgiu neparodė tiek blaivumo, kiek, pavyzdžiui, —

Draugo redakcija, leidusi pasisakyti abiem pusėm. Įdėjęs Iz. Motiekaitienės abejotino objektyvumo straipsnį ir nepraleidęs tų, kuriuose reikalai kitaip nušviesti, ir panaudojęs Dirvos juokdarytų tendencingus pokštus (“Per Trubadūrą į Hondūrą”), kuriuose kiekvienam lengvai pastebimas užsimojimas kai ką pamurzinant saugoti Motiekaitienės pozicijas, — jis savaime išsidavė globojant vieną grupę.

Atrodo, kad dirbtiniu būdu negalima nieko apsaugoti ar nuslėpti. Yla visuomet patilenda iš maišo ir save atskleidžia; visai panašiai, kaip solistės Motiekaitienės naujasis debiutas Draugo “Spyglių ir dyglių” skyriuje.

(Beje, toje “poezijoje” apie pavasario operos solistę nesugebu įžiūrėti jokio sąmojo. Tai turbūt tikrai nevykęs Motiekaitienės bandymas teisintis — ir taip gelbėti savo pašlijusį orumą po to, kai pasirodė Tito Guopio ir Kazio Skaigirio straipsniai. Mančiau, kad VI. Jakubėnas pervertina Motiekaitienės drąsą. Drąsos juk reikėjo ir šitam jos debiutui humoristinėje poezijoje. O tačiau Motiekaitienei iš jo naudos tik tiek, kad dabar ne vienas “Spyglių ir dyglių” skaitytojas gali pamatyti, jog bėdos prispirta tokia “poetė” gali griebtis dar juokingesnių priemonių savo autoritetui pakelti).

Pažadai ir tikrovė

Nors apskritai, kaip skaitytojai gal jau bus pastebėję, Dirvos redaktorius iki šiol ne visiems taikė to paties kietumo reikalavimus, tačiau jo pareiškimas apie posūkį nauja linkme laikytinas šviesiu ir galbūt nuoširdžiu pažadu bei pranašavimu.

Atvirai sakant, gražių pažadų nestokoja šiais laikais, o gyvenimo tikrovė vistiek murzina. Mat, ir prie gerų norų nelengva išsinti iš savo kailio — pačiam savo jėgas pranešti. Manau, kad ir iki šiol Dirvos redaktoriaus su visais savo bendradarbiais sąmoningai nestabdė nei savo laikraščio, nei bendrojo mūsų kultūrinio augimo, o tačiau jų pareiškimu ir mano šios pastabos liudija nekoki reikalų stovį.

Jau, rodos, turėjome progos įsidėmėti, kad dideli darbai

(Tęsinys iš 10-to pusl.)

pėje. Vokiečių “Mėlynojo riterio” avangarde Chagall buvo apdovanotas garbės pažymėjimu ir jo vardas nuskambėjo po pasaulį. Soutinė tiek neišgarsėjo, kaip jo tautietis Chagall kolegų tarpe, bet vėliau ir jis buvo pripažintas vienu iš geresniųjų ekspresionistų. Praėjusį rudenį jam buvo surengta pomirtinė paroda. Chagall yra tvirtas dekoratyviniu stiliumi. Jisai galvoja, kad menas turis būti sielos atvaizdas. Jo mėgiamoji tema yra gyvuliai ir kaimo gyvenimo vaizdai. Jo dėdė buvęs ūkininkas, o jaunutis Markas dėdės ūkyje bebūdamas, labai pamėgęs gyvulius. Jo tapyboje gausu gyvulių, kuriuos jisai traktuoja dekoratyvine forma. “Gyvulių pirklys”, “Aš ir mano kaimas”, “Ilsintis poetas” ir tt., tai vis simboliniai šedevrai iš dailininko jaunų dienų prisiminimų. Chagall dailė neišeina iš realistinių rėmų, neturi brutalumo elemento, — yra jumoro ir švelnaus lyrizmo. Edvard Munch, norvegas, išgarsėjo savo kūriniu “Skausmas”.

Reikia paminėti, kad ekspresionizmas ir šiandien yra reikšminga ne tik vaizdinio meno, bet ir kitų menų forma. Bet kaip aukščiau yra minėta, kita dailės šaka; vad. “abstraktus ekspresionizmas”, nėra realistinė dailės forma.

(Pabaiga)

Ciurlionio Galerijoje spalio mėn. pradėdant, numatyta ateinantiems rudens ir žiemos sezonams 7 meno parodos.

— The Society of Contemporary Art, minint 20-ties metų sukaktį, Chicagos Meno Institutė surengė didelę meno parodą, kuri nusitęs iki vidurio birželio mėnesio. Paroda labai įdomi: modernūs ir realistiniai kūriniai — tapyba ir skulptūra.

nenuveikiami nei gražiais pažadais, nei iškilmingais pareiškimais; ir nuostabiaušieji pažadai bei pareiškimai tampa tikrai naujo pykčio sėkla, jeigu gyvenimo praktikoje jie pačių autorių panirštami ar ignoruojami.

“NAUJIENOS” PRAKANE
LEISINGAS ŽINIAI

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies, namus, baldus, automobilus, ar šilap ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokesio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė! Ištykus, natūralūs jokių namalonių.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1042
Telefonas: Central 6-5208

Generaliai Agentai Šių Kompanijų

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

jos ilgos, kaip gandro.

Bet plytininkas, kurio kiaurose kišenėse švilpė vėjas, nenorėjo leisti Olgutės už Klenio.

“Mergaitė visiems patinka, visi ja gėrisi, kam jai prasidėti su kažkokiu Kleniu?” — galvojo plytininkas. Jis nemaloniai sutikdavo Klenį, o kartais visai jo neįsileisdavo į savo namus. Bet, kai mirė senis Melnickis, viskas staiga pasikeitė. Klenis, pasirašęs sutartį su kanauninku, tuoj pat nuėjo pas plytininką.

— Aš nieko nepažadau tuo tarpu, — pasakė plytininkas, — bet, žinoma, vargonininkas — tai ne valkata!

Jis pakvietė Klenį į kambarį, pagerbė jį, kaip tikrą svečią, ir pavaišino romu. O kai parėjo Olgutė, tai visi trys ėmė džiaugtis, kad Klenis dabar jau ponas, kad turės namą ir sodą, kad jis po kanauninko bus pati garbingiausia asmenybė Ponikloje.

Klenis svečiavosi pas plytininką iki pat vakaro. Juodu su Olgute buvo laimingi. Ir štai dabar jis ėjo į Poniklą. Sniegas girgždėjo, speigas stiprėjo, bet Klenis nejuto šalčio ir svajojo apie Olgutę. Ir jam nebuvo šalta. Šiandien buvo pati laimingiausia jo gyvenimo diena. Jis ėjo keliu pro šaltus apsnigtus laukus, jis nešė savo džiaugsmą, kaip žiburį, šveičiantį tamsoje. Klenis vis galvojo apie tai, kaip viskas įvyko: pasikalbėjimas su kanauninku, sutarties pasirašymas, plytininko žodžiai ir Olgutės džiaugsmas. Kai plytininkas buvo minutėlei išėjęs ir juodu buvo likę vienu du, ji pasakė:

— Man vistiek. Aš paskui jus, pone Antanai, eičiau kad ir už jūrių-marių. Bet užtai tėvas dabar patenkintas.

Čia jis sumišęs pabučiavo ją į alkūnę ir pasakė:

— Dieve, laimink Olgutę! Per amžių amžius, amen!

Atsiminęs dabar visa tai, jis susigėdo. Jis pabučiavo ją ir taip mažai pasakė... Puiki mergaitė! Ji ir dabar, jei reiktų, žygiuotų greta jo ir nueitų iki pasaulio krašto. “Mano aukse! — pagalvojo ponas Klenis. — Jei taip, tai tu gyvensi pas mane, kaip ponai!” Jis paspartino žingsnius, ir sniegas ėmė dar labiau girgždėti po jo kojomis. Bet jis vėl susisvajojė. “Tokia mergaitė niekad neapgaus, ji visada bus ištikima žmona.” Dėkingumo jausmas apėmė jį. Kad čia būtų Olgutė! Jis trenktų obojų į žemę ir pasmaugtų ją savo glėbyje! Reikėjo pasielgti šitaip prieš valandą, bet juk visada, kai žmogus nori būti atviras ir nuoširdus, tai lyg pakvailsta ir staiga nemoka ištarti žodžio. Daug lengviau groti vargonais!

Tuo tarpu rausvas ruožas vakaruose vis siaurėjo ir pagaliau visai užgeso. Sutemo, ir žvaigždės sužibo danguje, žiūrėdamos šaltai į žemę, kaip

paprastai kad būna žiemą. Speigas vis stiprėjo ir ėmė gnaibyti būsimojo Poniklos vargonininko ausis. Labai gerai pažindamas kelią, ponas Klenis nutarė eiti tiesiai per laukus, o ne vingiuotu keliu.

Jis pasuko į baltąjį laukų plotą. Kad nebūtų taip nuobodu, jis nutarė pagroti, kol dar pirštai nesustingę. Obojaus garsai suskambėjo keistai ir silpnai, lyg bijodami baltos liūdnos lygumos. Obojus sakmbėjo keistai dar ir dėl to, kad Klenis grojo linksmas melodijas, netinkančias aplinkai. Jis atsiminė, kaip palinksnėjo po dviejų taurelių, kaip ėmė groti ir dainuoti linksmas daineles, o Olgutė pritarė savo plonu balseliu. Jis norėjo pagroti tas pačias daineles ir pradėjo:

— Sulygink, Dieve, kalnus ir klonius, kad visur būtų lyguma, kad pas mane ateitų mano mylimasis, kad ateitų anksty rytelį.

Plytininkui ši dainelė nepatiko, ir jis liepė judviem padainuoti ką nors “tauresnio”. Juodu sudainavo dainelę, kurios Olgutė pramoko Zagrabi-joje:

— Ponas Liudvigas išėjo į medžioklę, palikęs namie gražuolę Haliną. Ponas Liudvigas grįžo, trimitininkai trimittavo, o Halina miegojo.

Ši daina patiko plytininkui. Juodu dainavo dar daug dainų ir ypač išismagino, kai pradėjo dainuoti apie “Zaliąjį ašotį”. Panelė čia pirmiau verkia ir gailisi sudužusio ašotio:

— Mano žaliasai ašotėli, tave sudaužė ponas!

O ponas ją guodžia:

— Nusiramink, panele, neverk, aš užmokėsiu už ašotį...

Olgutė traukė žodžius “Mano žaliasai ašotėli” iki jai pritrūko kvapo, o paskui linksmam juokėsi. Klenis atitraukė lūpas nuo obojaus ir atsakė jai rimtai, kaip tikras ponas:

— Nusiramink, panele, neverk...

Ir dabar vakare, atsiminęs dienos linksmybes, jis grojo “Mano žaliasai ašotėli” ir šypsojosi, kiek galima buvo šypsojis lūpomis, pučiamomis obojų. Bet speigas buvo stiprus, lūpos prišalo prie obojaus, o pirštai sustingo. Jis liovėsi grojęs ir ėjo jau kiek uždušęs. Jis tik dabar suprato, kad sniegas laukuose daug gilesnis, negu vieškelyje, ir kad nelengva ištraukti iš jo tokias ilgas kojas. Be to laukuose pasitaikydavo daubų, kurių negalima buvo pastebėti po sniegu. Jose kojos įklimpdavo iki kelių. Klenis jau gailėjosi, kad pasuko nuo vieškelių. O be to, gal ten jį būtų pavijęs koks nors ūkininkas ir pavėžinęs rogėmis iki Poniklos.

Žvaigždės mirgėjo, speigas stiprėjo, o ponas Klenis tiek buvo išvargęs, kad net sušilo. O kai tarpais pakildavo vėjas, tai Klenį krėtė šiurpulys. Jis vėl pamėgino groti, bet pavargo dar labiau.

Jį apėmė nejaukus jausmas.

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

ties į veidą ir du kartu sužeistas dar kurį laiką tūpstančia dešine ranka gynėsi nuo smūgių, bet pagaliau gavęs ragotinės smūgį, nukrito ant žemės kaip ažuolas. Būriai kailiais vilkinčių karių (lietuvių) uždengė jį visai.”

Knygos ir žalgirio mūšio baigmėje jis vaizdžiai aprašo kryžuočių tragediją, kuri juos ištiko po pralaimėto mūšio.

“Saulė krypo į vakarus. Krito trumpas, bet gausus lietus, kuris nuplovė visas dulkes. Karalius (Jogaila), Vytautas ir Zindramas rengėsi vykti į mūšio vietą, kai kariai pradėjo vilkti prieš juos žuvusių vadų lavonus. Lietuviai atnešė jietimis subadytą, dulkėmis apneštą ir aplipusį sukrekėjusiu krauju didžiojo magistro Ulriko von Jungingeno lavoną ir paguldė jį prieš karalių. Karalius gailiai atsiduso ir žvelgdamas į milžinišką kūną veidu augštin, tarė:

“Štai čia guli tas, kuris dar šiandien tikėjosi būti augštesnis už visus pasaulio valdovus.”

Aplink tuščia ir tylu. Ponikloje jo laukė šiltas kambarys, bet jis galvojo apie Zagrabi-ją ir sakė pats sau: “Olgutė eina gulti, ir jos miegamajame, dėkui Dievui, šilta”. Ir galvodamas apie tai, kad Olgutei šilta ir jauku, gerasis ponas Klenis labai džiaugėsi, nors jam pačiam buvo šalta ir nejauku.

Pievos pasibaigė ir prasidėjo ganyklos. Kur-ne-kur augo kadugiai. Ponas Klenis buvo jau tiek išvargęs, kad norėjo atsisėsti ir pailsėti kur nors po krūmu. Bet jis pagalvojo: “Sušalsiu,” ir ėjo toliau. Ne-laimei prie kadugių lygiai, kaip prie tvorų, paprastai žiemą būna pusnyčių. Klenis, praėjęs pro keletą pusnyčių, visiškai išsisėmė ir pagaliau tarė pats sau: “Atsisėsiu. Jei neužmigsiu, tai nesušalsiu. Sugrosiu “Mano žaliasai ašotėli” ir neužmigsiu”.

Jis atsisėdo ir vėl ėmė groti, ir vėl silpnai obojaus garsai vos nuskambėjo apsnigtoje lygumoje nakties tyloje. Bet Klenio vokai patys merkėsi ir “Zaliojo ašotėlio” garsai vis silpnėjo ir pagaliau visai nutilo. Tačiau Klenis vis dar kovojo su miegu, vis dar turėjo sąmonę ir galvojo apie Olgutę. Bet tuo metu jis jautėsi vis labiau vienišas ir visų užmirštas ir stebėjosi, kad greta jo nėra Olgutės. Jis ėmė šnabzdėti: “Olgute, kur tu? Olgute!” Obojus išslydo iš jo sustingusių rankų...

Aušra apšvietė Klenį. Jis sėdėjo ant pusnyčio, obojus gulėjo prieš jo ilgų kojų. Jo pamėlynavęs veidas reiškė nustebimą, ir atrodė, lyg Klenis būtų klausęs paskutinį kartą “Zaliojo ašotėlio”. 1893.

Vertė A. Z.

*) medinis muzikos instrumentas.

Vandentiekui ir šildymui visos atsargos. Maudynes ir virtuves atnaujinam. Grindis ir sienas išklajame plytelėmis ir įdėdami reikalingus priedus

SOUTH CENTER

PLUMBING & HEATING SUPPLY CO., INC.

Parduodame ir įrengiame gazo, aliejinį ir anglinį kūrenamąs garų šilumos, karšto vandens ir šilto oro šildymo sistemas. Pilnas pasitarkimas įvairių boilerių — furnių, aliejaus krosnių, pakeičia gazo šilumą, radiatorius, kontrolės, vamzdžių, sujungimų ir valvulų.

APTARNAUJAME TĄ PAČIĄ DIENĄ

Nereikia įmokėjimų — pilnai finansuojame. Įkainavimai velni. Šaukti KE nwood 8-4114. Virš 30 metų loje pačioje vietoje. 6 WEST GARFIELD BOULEVARD. State ir 55-tos gatvių kampas. Atidara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 v. vak., įskaitant šeštadienius.

BUDRIKAS
IŠPARDUODAJEWELRY - LAIKRODĖLIUS,
DEIMANTUS

URMO KAINA



Rankiniai laikrodėliai po	\$4.00
7 akmenėlių laikrodėliai po	\$5.00
17 akmenėlių Benrus, patys užsisuka, automatiški	\$19.75
17 akmenėlių su žadintuvu	\$24.00
Paausuoti laikrodėliai vyriški ir moteriški, vertės \$49.00 už	\$29.00
17 akmenėlių 14 k. aukso vyriški ir moteriški, nupiginti	\$37.50
Deimantiniai žiedai vertės \$100.00 už	\$50.00
Deimantiniai žiedai vertės \$300.00 už	\$125.00
Auksiniai vestuvių žiedai po	\$10.00
Kliperiai plaukams kirpti po	\$4.50
Deimantiniai rėžtukai stiklui pjauti po	\$3.75
Dulkių valytuvai su prietaisais Hoover, Gen. Elec., Electrolux po	\$29.50
Stereophonic fonografi	\$29.50
Stereophonic 4 greičių asliniai fonografi	\$59.00
17 colių televizijos po	\$69.00
21 colių televizijos	\$69.00
21 colių televizijos, aslinės po	\$88.00
24 colių televizijos	\$110.00

Philco, Zenith, RCA, Admiral
Televizijos**SMITH-CORONA**
Galaxie

DIDELĖ NUOLAIDA

Seną televiziją išmainome.

BUDRIK

3241 So. Halsted Street

Pirmadienį ir ketvirtadienį atdara iki 9 val.

Jewelry departamentas sekmadieniais uždarytas.

Pasiklauskite mūsų kontesto Budriko radio programoje sekmadieniais 2:15 val. po pietų WHFC, 1450 kil. Laimėsite!

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, MAY 28, 1960